



جمهوری اسلامی ایران

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه ی فاطمه الزهرا (سلام الله عليها) شهرستان آبادان

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

تأثیر جنگ نرم فرهنگی بر سبک زندگی خانواده ایرانی – اسلامی

استاد داور:

آقای عبدالرضا آغاجری

استاد راهنما:

سرکار خانم دناک

پژوهشگر:

فاطمه فضلی

زمستان ۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



جمهوری اسلامی ایران

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه ی فاطمه الزهرا (سلام الله علیها) شهرستان آبادان

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

تأثیر جنگ نرم فرهنگی بر سبک زندگی خانواده ایرانی – اسلامی

استاد داور:

آقای عبدالرضا آغاجری

استاد راهنما:

سرکار خانم دناک

پژوهشگر:

فاطمه فضلی

زمستان ۹۶

تحمیدیه

((الحمد لله الذى له ما فى السموات وما فى الارض و له الحمد فى الاخره وهو الحكيم
الخير))

((همه ستایش ها ویژه خداست که آنچه در آسمان ها و آنچه در زمین است در سیطه
مالکیت و فرمانروایی اوست، و همه ستایش ها در آخرت مخصوص اوست و او حکیم و
آگاه است.))

قران کریم، سوره سبا، آیه ۱

تقدیمیه

تقدیم به ساحت مقدس بانوی اطهر حضرت زهراى مرضیه (سلام الله علیها) که
اسوه تمام زنان عالم است .

تقدیر و تشکر

کمال تقدیر و تشکر را از بزرگواران سرکار خانم دناک و سرکار خانم فیاضی که در راستای انجام این تحقیق مرا یاری فرمودند .

چکیده

موضوع تحقیق تاثیر جنگ نرم فرهنگی بر سبک زندگی خانواده اسلامی ایرانی است . ضرورت این تحقیق استحکام بنیان خانواده در مقابل حربه های دشمن و جلوگیری از فرو پاشی آن است . هدف از این تحقیق این است که خانواده ها تاثیرات جنگ نرم و ابزارهای آن را بر سبک زندگی خویش احساس نموده و خانواده خود را در مقابل آن مصون بدارند . روش تحقیق کتابخانه ای و فیش نویسی است . در این تحقیق جنگ نرم از منظرین دین و بزرگان دین بررسی شده است و سپس به معرفی ابزارهای جنگ نرم اعم از رسانه های جمعی مانند تلویزیون ، ماهواره ها، و سینما و.....ورسانه های فردی و ابزارهای غیر جمعی مانند تلفن همراه ، بازی های رایانه ای و نمادها و مدلها و....پرداخته شد و در آخر اهداف جنگ نرم و راههای مقابله با آن بوسیله روشنگری ، تقویت اعتقادات و ارزش های اخلاقی و تربیت و نظارت والدین بر فرزندانبیان شده است....

کلید واژه:جنگ نرم ،فرهنگی،سبک زندگی،خانواده .

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه.....
بخش اول : مباحث مقدماتی	
۳.....	فصل اول: کلیات.....
۴.....	۱. تعریف و تبیین موضوع.....
۴.....	۲. اهمیت و ضرورت موضوع.....
۴.....	۳. اهداف و فواید موضوع.....
۵.....	۴. پیشینه موضوع تحقیق.....
۶.....	۵. سوالات تحقیق.....
۶.....	۶. پیش فرض های تحقیق.....
۶.....	۷. فرضیه ی تحقیق.....
۶.....	۸. مفاهیم و متغیرها.....
۷.....	۹. روش تحقیق.....
۷.....	۱۰. ساختار تحقیق.....
۱۲.....	۱۱. موانع تحقیق.....

۱۳.....	فصل دوم : مفهوم شناسی.....
۱۴.....	معنای لغوی و اصطلاحی جنگ نرم.....
۱۴.....	ویژگی های جنگ نرم.....
۱۶.....	مقایسه جنگ نرم و جنگ سخت.....
۱۸.....	چرایی جنگ نرم.....
۱۹.....	معنای لغوی و اصطلاحی فرهنگ.....
۲۰.....	انواع فرهنگ.....
۲۱.....	فرق تهاجم فرهنگی با تبادل فرهنگی.....
۲۲.....	عرصه فرهنگ و سلاح فرهنگی.....
۲۳.....	عوامل و راه های نفوذ فرهنگی.....
۲۴.....	معنای لغوی و اصطلاحی سبک زندگی.....
۲۵.....	آسیب شناسی سبک زندگی ایرانی.....
۲۶.....	معنای لغوی و اصطلاحی خانواده.....
۲۷.....	جایگاه خانواده در اسلام.....
۲۸.....	اهمیت خانواده.....
۲۹.....	ساختار خانواده.....
۲۹.....	کارکردهای خانواده.....
۳۱.....	عوامل استحکام خانواده.....

بخش دوم : مفهوم شناسی جنگ نرم از منظردین و بزرگان دین.

فصل اول :جنگ نرم در آیات و روایات ۳۴

مقدمه..... ۳۵

گفتار اول : نگاه قران به جنگ نرم..... ۳۵

۱-۱ دشمن شناسی ۳۵

۱-۲ مقابله با جنگ نرم ۳۶

۱-۳ نقش خانواده در برابر جنگ نرم..... ۳۷

گفتار دوم : نگاه روایات به جنگ نرم..... ۳۸

۲-۱ علل پیدایش فتنه..... ۳۸

۲-۲ راههای پرهیز از فتنه..... ۳۹

۲-۳ ویژگی های فتنه..... ۴۰

نتیجه گیری..... ۴۱

فصل دوم: جنگ نرم در بیانات امام خمینی (ره)..... ۴۲

گفتار اول:جنگ نرم در بیانات امام خمینی (ره)..... ۴۳

گفتار دوم:جنگ نرم در بیانات مقام معظم رهبری..... ۴۴

نتیجه گیری:..... ۴۵

بخش سوم :معرفی ابزارهای جنگ نرم

فصل اول : رسانه های جمعی..... ۴۸

مقدمه.....	۴۹
گفتار اول: رسانه.....	۴۹
۱-۱ تلویزیون و سینما.....	۵۰
۱-۲ ماهواره.....	۵۱
گفتار دوم : فضای مجازی.....	۵۲
۲-۱ اینترنت.....	۵۲
۲-۲ شبکه های اجتماعی.....	۵۳
نتیجه گیری.....	۵۴
فصل دوم : رسانه های فردی.....	۵۵
مقدمه.....	۵۶
گفتار اول : ابزار های فردی.....	۵۶
۱-۱ تلفن همراه و بازی های رایانه ای.....	۵۶
۱-۲ اسباب بازی.....	۵۷
گفتار دوم : ابزار غیر جمعی.....	۵۸
۲-۱ نمادها و مدلها.....	۵۸
۲-۲ ترویج زبان انگلیسی.....	۶۰
نتیجه گیری.....	۶۰

بخش چهارم : اهداف جنگ نرم و راهکارهای مقابله با آن

فصل اول : اهداف جنگ نرم	۶۲
مقدمه.....	۶۳
گفتار اول : تهاجم به فرهنگ	۶۳
۱-۱ تخریب فرهنگ و هویت اسلامی.....	۶۳
۱-۲ تغییر در سبک زندگی	۶۴
۱-۳ از بین بردن فرهنگ ایثار و شهادت.....	۶۵
گفتار دوم : تهاجم به خانواده	۶۵
۲-۱ فرو پاشی بنیان خانواده	۶۵
۲-۲ افزایش طلاق.....	۶۶
۲-۳ کم رنگ کردن نقش همسری و مادری.....	۶۷
گفتار سوم : تهاجم به ارزش ها.....	۶۸
۳-۱ ایجاد بحران اخلاقی.....	۶۸
۳-۲ الگو سازی فرهنگی اجتماعی.....	۶۸
۳-۳ تربیت نسل جدید طبق فرهنگ غرب	۶۹
نتیجه گیری.....	۷۰
فصل دوم : راهکارهای مقابله با جنگ نرم	۷۱
مقدمه.....	۷۲
گفتار اول : تکنیک های جنگ نرم.....	۷۲

۱-۱	روشنگری	۷۳
۱-۲	پیشگیری از نفوذ عوامل فرهنگی دشمن	۷۴
۱-۳	رفع آسیب ها	۷۵
۱-۴	پذیرش وجود جنگ	۷۵
گفتار دوم : تقویت باورهای دینی		
۲-۱	گسترش فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر	۷۶
۲-۲	ترویج فرهنگ نماز، قرآن و دعا	۷۶
۲-۳	تقویت اعتقادات و ارزش های اخلاقی	۷۷
گفتار سوم: رفتارهای عملی		
۳-۱	تربیت و نظارت والدین بر فرزندان	۷۸
۳-۲	تقویت و حفظ عفت و غیرت	۷۹
۳-۳	طراحی الگوهای اسلامی	۸۰
۳-۴	مبارزه با روحیه تجمل گرایی	۸۰
نتیجه گیری کلی		۸۱
فهرست منابع		۸۳

مقدمه

نظام خانواده، یک نهاد اساسی و محوری در جامعه است که اساس و زیر ساخت اجتماع به شمار می رود. اگر خانواده بتواند افرادی با استعداد و خلاق تحویل جامعه دهد، اجتماع شکوفایی پیدا می کند. افرادی که روزی فرمان روای مقتدر، سیاستمدار دانا، مدیر نیرومند و مبتکر در جامعه ظهور پیدا می کنند و مسوولیت‌های سنگینی بر عهده می گیرند، نظام خانواده تربیتگاه نخستین آنها بوده است.

بنابراین باید این نظام را از گزند آثار سوء ابزارهای جنگ نرم محفوظ بداریم و برای این کار در قدم اول باید خانواده ها را با ابزارهای جنگ نرم و اهداف گردانندگان آنها آشنا نموده که قطعا هدفی جز فروپاشی بنیان خانواده ندارد زیرا در این صورت است که می توان بر افکار، عقاید و فرهنگ یک ملت مسلط شد، و سپس راههایی برای مقابله با جنگ نرم به خانواده ها معرفی نماییم تا خود و فرزندان خویش به خصوص جوانان را در برابر این تهدیدات حفظ کنند.

((و من الله التوفیق))

فاطمه فضلی

زمستان ۹۶

بخش اول

مباحث مقدماتی

فصل اول

کلیات

۱. تعریف و تبیین موضوع :

نظام خانواده یک نهاد اساسی و محوری در جامعه است و به عنوان هسته اولیه برای سایر نهاد های اجتماعی به شمار می رود. یکی از حربه های دشمن برای فروپاشی بنیان خانواده استفاده از جنگ نرم به خصوص در زمینه فرهنگ است . چون فرهنگ بیانگر شخصیت و هویت ملی یک جامعه است . جنگ نرم یکی از پیچیده ترین و خطرناک ترین و همچنین پنهان ترین جنگ بر علیه افراد است ، که دشمن با ترفند ها و ابزار های مختلف مانند رسانه ، شبکه های اجتماعی ، ماهواره و این هجوم را انجام می دهد . و در نهایت هدف این است که فرهنگ و سبک غربی جایگزین فرهنگ و سبک زندگی اسلامی شود .

۲. اهمیت و ضرورت موضوع:

امروزه شیوه جنگ تغییر پیدا کرده است و دشمن با استفاده از جنگ نرم ما را مورد آماج حمله قرار داده است و اهداف پلید خود را پیش می برد . در جنگ نرم فرهنگی ، مهمترین کانون ، کانون خانواده است زیرا با وجود خانواده سالم که زیر بنای جامعه است ، جامعه نیز سالم می شود . پس سعی دشمنان بر این است که نظام خانواده از هم گسسته شود و در این صورت جامعه قوت خود را از دست داده و به راحتی قابل استعمار فرهنگی ، اقتصادی و مذهبی و خواهد بود .

۳. اهداف و فواید موضوع:

بنابراین در این تحقیق سعی شده که ابزار ها و حرفه های دشمن را شناسایی کرده و از سوی دیگر سبک زندگی اصیل اسلامی ایرانی ترویج و تبلیغ شود ، در نتیجه با تبیین این موضوع برای خانواده ها راه نفوذ ترفند های دشمن بر خانواده بسته شود .

۴. پیشینه موضوع تحقیق:

جنگ نرم از فروپاشی شوروی سابق آغاز شد و تاکنون ادامه داشته است. استکبار جهانی تاکنون چندین رژیم سیاسی در کشور های مختلف را با استفاده از این نوع جنگ تغییر داده است. و در ایران جنگ نرم از دوران رضا خان آغاز شد.

۱. جنگ نرم، احمد حسین شریفی، چاپ هشتم، انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، بهار ۱۳۹۲.

در این کتاب ضمن معرفی انواع جنگ و علت تقابل غرب با جمهوری اسلامی همچنین ابزار ها و ابعاد و راههای مقابله با جنگ نرم بیان شده است.

۲. جدی تر از جنگ، محمد تقی عارفیان، انتشارات آذرخش، تاریخ نشر زمستان ۱۳۸۹.

در این کتاب تفاوت های جنگ سخت و جنگ نرم و ویژگی های جنگ نرم و ابزارهای آن آمده است و همچنین جنگ نرم را در اندیشه و کلام امام خمینی و رهبر معظم انقلاب مطرح کرده است.

۳. آسیب های نو ظهور در کمین خانواده، علی عزیزاده، چاپ اول، انتشارات عصرآگاهی، ۱۳۹۳.

این کتاب به جایگاه خانواده در اسلام و مقایسه آنبا خانواده غربی پرداخته است. و سپس آسیب های نو ظهور در خانواده را بررسی کرده است.

وجه تمایز این تحقیق در این است که تاثیرات جنگ نرم بر خانواده و ابزارهایی که باعث تزلزل بنیان خانواده می شود، بررسی شده است. و راهکارهایی برای حفظ و مصون داشتن کیان خانواده که اساس اجتماع است، در برابر این هجمه ها بیان شده است.

۵. سوالات تحقیق:

سوالات اصلی:

تاثیر جنگ نرم فرهنگی بر سبک زندگی خانواده اسلامی ایرانی چیست؟

سوالات فرعی:

جنگ نرم را از منظر دین و بزرگان دین بیان کنید؟

ابزارهای جنگ نرم را بیان کنید؟

اهداف جنگ نرم و راههای مقابله با آن چیست؟

۶. پیش فرض های تحقیق:

جنگ نرم فرهنگی برسبک زندگی خانواده تاثیر بسیاری دارد. بنابراین باید ابزارها و اهداف این

جنگ را بشناسیم تا بتوانیم با آن مقابله کنیم. و در مواقع ضرورت راهکارهای مناسب اتخاذ کنیم

و بنیان خانواده را در برابر جنگ نرم حفظ کنیم.

۷. فرضیه ی تحقیق:

جنگ نرم فرهنگی برسبک زندگی خانواده اسلامی ایرانی تاثیر دارد.

۸. مفاهیم و متغیرها:

جنگ نرم: هر گونه اقدام نرم، روانی و تبلیغاتی رسانه ای، و بدون زور و اهداف خودد را محقق

می کنند.

فرهنگی: مجموعه ای از آداب و رسوم و آگاهی های مذهبی و اجتماعی و ... غیره که جامعه انسانی

معینی را مشخص می کنند.

سبک زندگی: مجموعه ای از رفتارها و عملکرد هایی که یک فرد به منظور تامین نیازها و
احتیاجات روز مره خود به کار می گیرد .

خانواده: با رابطه بین دو ناهمجنس که با ازدواج قانونیشکل گرفته است .

۹. روش تحقیق:

کتابخانه ای و فیش نویسی است.

۱۰. ساختار تحقیق:

مقدمه

بخش اول : مباحث مقدماتی

فصل اول: کلیات

۱. تعریف و تبیین موضوع

۲. اهمیت و ضرورت موضوع

۳. اهداف و فواید موضوع

۴. پیشینه موضوع تحقیق

۵. سوالات تحقیق

۶. پیش فرض های تحقیق

۷. فرضیه ی تحقیق

۸. مفاهیم و متغیرها

۹. روش تحقیق

۱۰. ساختار تحقیق

۱۱. موانع تحقیق

فصل دوم : مفهوم شناسی

معنای لغوی و اصطلاحی جنگ نرم

ویژگی های جنگ نرم

مقایسه جنگ نرم و جنگ سخت

چرایی جنگ نرم

معنای لغوی و اصطلاحی فرهنگ

انواع فرهنگ

فرق تهاجم فرهنگی با تبادل فرهنگی

عرصه فرهنگ و سلاح فرهنگی

عوامل و راه های نفوذ فرهنگی

معنای لغوی و اصطلاحی سبک زندگی

آسیب شناسی سبک زندگی ایرانی

معنای لغوی و اصطلاحی خانواده

جایگاه خانواده در اسلام

اهمیت خانواده

ساختار خانواده

کارکردهای خانواده

عوامل استحکام خانواده

بخش دوم : مفهوم شناسی جنگ نرم از منظرین و بزرگان دین.

فصل اول :جنگ نرم در آیات و روایات

مقدمه

گفتار اول : نگاه قرآن به جنگ نرم

۱-۱ دشمن شناسی

۱-۲ مقابله با جنگ نرم

۱-۳ نقش خانواده در برابر جنگ نرم

گفتار دوم : نگاه روایات به جنگ نرم

۲-۱ علل پیدایش فتنه

۲-۲ راههای پرهیز از فتنه

۲-۳ ویژگی های فتنه

نتیجه گیری

بخش سوم :معرفی ابزارهای جنگ نرم

فصل اول : رسانه های جمعی

مقدمه

گفتار اول: رسانه

۱-۱ تلویزیون و سینما

۱-۲ ماهواره

گفتار دوم : فضای مجازی

۲-۱ اینترنت

۲-۲ شبکه های اجتماعی

نتیجه گیری

فصل دوم : رسانه های فردی

مقدمه

گفتار اول : ابزار های فردی

۱-۱ تلفن همراه و بازی های رایانه ای

۱-۲ اسباب بازی

گفتار دوم : ابزار غیر جمعی

۲-۱ نمادها و مدلها

۲-۲ ترویج زبان انگلیسی

نتیجه گیری

بخش چهارم : اهداف جنگ نرم و راهکارهای مقابله با آن

فصل اول : اهداف جنگ نرم

مقدمه

گفتار اول : تهاجم به فرهنگ

۱-۱ تخریب فرهنگ وهویت اسلامی

۱-۲ تغییر در سبک زندگی

۱-۳ از بین بردن فرهنگ ایثار و شهادت

گفتار دوم : تهاجم به خانواده

۲-۱ فرو پاشی بنیان خانواده

۲-۲ افزایش طلاق

۲-۳ کم رنگ کردن نقش همسری ومادری

گفتار سوم : تهاجم به ارزش ها

۳-۱ ایجاد بحران اخلاقی

۳-۲ الگو سازی فرهنگی اجتماعی

۳-۳ تربیت نسل جدید طبق فرهنگ غرب

نتیجه گیری

فصل دوم : راههای مقابله با جنگ نرم

مقدمه

گفتار اول : تکنیک های جنگ نرم

۱-۱ روشنگری

۱-۲ پیشگیری از نفوذ عوامل فرهنگی دشمن

۱-۳ رفع اسباب ها

۱-۴ پذیرش وجود جنگ

گفتار دوم : تقویت باورهای دینی

۲-۱ گسترش فرهنگ امر به معروف ونهی از منکر

۲-۲ ترویج فرهنگ نماز، قرآن ودعا

۲-۳ تقویت اعتقادات و ارزش های اخلاقی

گفتار سوم: رفتارهای عملی

۳-۱ تربیت و نظارت والدین بر فرزندان

۳-۲ تقویت و حفظ عفت و غیرت

۳-۳ طراحی الگوهای اسلامی

نتیجه گیری کلی

فهرست منابع

۱۱.موانع تحقیق:

الحمد لله مشکلی وجود نداشت .

فصل دوم

مفهوم شناسی

معنای لغوی و اصطلاحی جنگ نرم

معنای لغوی جنگ نرم :

جنگ در لغت به معنای : جدال، ستیزه، نبرد^۱ و همچنین به معنای نبرد، پیکار، کارزار، حرب، قتال، غزو.^۲

جنگ در لغت به معنای زد و خورد با جنگ افزار، میان گروه ها، اقوام یا کشور های دشمن، مقابله و برخورد نیروهای نظامی، حرب، پیکار.^۳

نرم در لغت به معنای : ویژگی جسمی که هنگام لمس آن احساس لطافت می شود و همچنین به معنای حد عادی چیزی یا حد مطلوب، میزان^۴ و به جسمی که به هنگام لمس و تماس لطیف و ملایم نماید. ضد سخت و زبر و خشن، لین، دقیق^۵

نرم و ویژگی جسمی که هنگام لمس آن احساس لطافت می شود.^۶
معنای اصطلاحی جنگ نرم:

جنگ نرم عبارت است از : هر گونه اقدام نرم، روانی و تبلیقات رسانه ای که جامعه ی هدف را نشان گرفته و قصد دارد بدون استفاده از زور و احیاء اهداف خود را محقق کند .
در جنگ نرم کشور و جامعه ای که مورد تهاجم قرار می گیرد ((جامعه هدف)) نام دارد و مهمترین ابزار تاثیر گذاری نیز رسانه های جمعی اند.^۷

ویژگی های جنگ نرم

^۱. محمد، معین، فرهنگ معین، ج ۱، چاپ ۲۵، موسسه انتشارات امیر کبیر، ص ۱۲۴۷

^۲. مصطفی، حسینی دشتی، معارف و معاریف، ج ۳، چاپ اول، ناشر سپید موی اندیشه، ص ۲۰۲۰

^۳. حسن، انوری، فرهنگ بزرگ سخن، ج ۸، تهران انتشارات سخن، ص ۲۲۰۰

^۴. همان، ص ۷۷۸۳، و ص ۷۷۸۵

^۵. مصطفی، حسینی دشتی، معارف و معاریف، ج ۸، چاپ اول، ناشر سپید موی اندیشه، ص ۵۵۶۹

^۶. حسن، انوری، فرهنگ بزرگ سخن، همان، ص ۷۷۸۲

^۷ خدایار، ابراهیمی، یار، محمد بای، محمود، سلیمانی، شهاب قهرمانی، محمد رضا، مقدادی، مهدی، نجفی، احمد یار، محمدی، امادگی

دفاعی، چاپ چهارم، شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران، ص ۴۳

۱. جنگ نرم در پی تغییر هویت و شخصیت جامعه هدف است: در این جنگ اعتقادات، باورها و ارزش های اساسی یک جامعه مورد تهاجم قرار میگیرد. با تغییر باورهای اساسی جامعه، قالب های تفکر و اندیشه دگرگون می شود و مدل های رفتاری جدیدی شکل می گیرد.
۲. آرام و تدریجی است: جنگ نرم دفعی و شتابان نیست. این جنگ به صورت آرام شروع می شود و به صورت تدریجی به سمت جلو حرکت می کند. آرام و تدریجی بودن این جنگ به گونه ای است که بسیاری آن را تشخیص نمی دهند. جنگ نرم غیر آشکار و نا محسوس است.
۳. جنگ نرم الگو ساز است: الگو سازی با بهره گیری از نمونه های تاریخی برای نشان دادن تصویری مطلوب از خود، یکی از ویژگی های برجسته جنگ نرم است. در این جنگ تلاش می شود تصویری شکست خورده، نا امید و مایوس از حریف ارائه شود و در مقابل مهاجم با الگو سازی و تصویر سازی خود را پیروز و موفق نشان دهد. الگو سازی از طریق شبکه های ماهواره ای بیگانه، سایت های اینترنتی، فیلم های سینمایی، بازی های رایانه ای و الکترونیکی، مجلات، روزنامه ها و از نمونه های این بخش محسوب می شوند.
۴. پایدار و بادوام است: نتایج جنگ نرم در صورت موفق بودن، پایدار و بادوام خواهد بود. هدف اصلی در جنگ نرم تغییر باور ها و اعتقادات است. چنان چه این تغییر حاصل گردد به راحتی تغییر مجدد و بازگشت به حالت اولیه میسر نمی شود.
۵. جنگ نرم پر تحرک و جاذبه دار است: جنگ نرم که به صورت تدریجی و آرام شروع می شود در نقطه ای به دلیل ایجاد جاذبه های کاذب، افراد جامعه ی هدف را برای تحقق اهداف به کار می گیرد. در واقع با گذشت زمان بسیاری از بازیگران و بازیگردانان جنگ نرم به صورت خواسته یا ناخواسته از درون جامعه هدف به استخدام کارگزاران اصلی جنگ نرم در می آیند.
۶. جنگ نرم هیجان ساز است: با الگو سازی و خلق ارزش های جدید از احساسات جامعه هدف نهایت بهره برداری می شود. در بهره برداری از احساسات تلاش می شود از عواطف جامعه ی هدف به عنوان پلی برای نفوذ در افکار و اندیشه ها در جهت ایجاد تغییر و دگرگونی در باورها استفاده می شود. بیشتر بازی های رایانه ای و الکترونیکی وارداتی، اکثر فیلم های سینمایی خارجی، انواع موسیقی های تند و بی محتوا و.... از مواردی هستند که در جهت ایجاد تقویت هیجان های کاذب و هدف دار نقش بسیار موثری دارند.^۱

^۱. خدایار، ابراهیمی، یار، محمدی، محمود، سلیمانی، آمادگی دفاعی، همان، ص ۴۵

۷. جنگ نرم آسیب محور است: ضعف های اجتماعی، فرهنگی اقتصادی، و سیاسی میدان مانور جنگ نرم است. دشمنان در جنگ نرم با شناسایی نقاط ضعف جامعه هدف در حوزه های ذکر شده، فعالیت خود را سامان داده و با خلق ضعف های جدید بر دامنه ی تحرکات خود می افزایند.

۸. جنگ نرم تردید افزین است: در جنگ نرم ایجاد تردید و بد بینی نسبت به بسیاری از مسائل یک اصل و قاعده است. حرکت در این جنگ با خلق تردید و ایجاد ناامیدی و یاس شروع می شود برای مثال: ایجاد تردید نسبت به کار آمدی دین اسلام در عصر حاضر از نمونه های جنگ نرم به حساب می آید.^۱

۹. در جنگ نرم فضا مبهم و غبار الود میشود، چون در فضای غبار الود نمی توان حق را از باطل جدا کرد، دشمن با امیخته کردن حق و باطل مردم را به اشتباه می اندازد. اگر فضای جامعه اینگونه شود، و کسی نباشد که راه را نشان دهد، بی شک دشمن به اهداف خود خواهد رسید.

۱۰. جنگ نرم تضاد افزین است، دشمن با ایجاد تضاد در جامعه ی هدف، اتحاد ملی و انسجام اجتماعی را بر هم میزند تا درگیری های داخلی به وجود آید. از این رو، تخریب وحدت ملی یکی از مراحل رسیدن به پیروزی در جنگ نرم است.^۲

مقایسه جنگ سخت و جنگ نرم

منظور از جنگ سخت، جنگ های نظامی و درگیری های فیزیکی بین سر بازان و نظامیان مهاجم و جبهه مقابل است. جنگ های سخت معمولاً به منظور تسخیر یک سر زمین شروع می شود و پس از موفقیت طرف مهاجم یا پس از برجای ماندن تلفات انسانی فراوان از طرفین پایان می پذیرد. البته وقتی یک سرزمین از سوی مهاجمان اشغال میشود حکومت آن و نظام سیاسی پیشین آن نیز تغییر می کند و حاکمانش از سوی نیروهای مهاجم و فاتح، تعیین می گردند.

در جنگ نرم هیچ درگیری فیزیکی صورت نمی گیرد. جنگ نرم از سنخ جنگ فرهنگی است. ابزار و ادوات جنگی از سنخ ابزارهای فرهنگی و فکری و اندیشه ای هستند نه ابزار و وسایل نظامی. دشمنان در جنگ نرم به دنبال تسخیر باورها و ارزش های یک ملتند.

^۱ همان، ص ۴۵

^۲ محمد تقی، عارفیان، جدی تراز جنگ، چاپ آذرخش، ص ۲۴

تصرف قلب و مغزها هدف اصلی جنگ نرم است و وقتی به این هدف نائل شوند، در حقیقت جبهه ی مقابل را به جبهه ی خودی تبدیل کرده اند و در چنین صورتی نیازی به تسخیر نظامی کشور و یا دخالت مستقیم در تغییر نظام حاکم بران نیست . بلکه اهداف دشمن را خود ملت تامین می کنند .

در نتیجه اگر در گذشته کشورهای سلطه گر با تهاجم نظامی (جنگ سخت) و کشتار انسان ها به اهداف و منابع خود می رسیدند، در دنیای امروز سعی می کنند با روش های جدید و کم هزینه ، به دنبال کسب منافع خود باشند، زیرا جنگ نرم خسارت مادی و معنوی بسیار کمی به همراه دارد.

مهمترین ابزار تاثیر گذاری نیز رسانه های جمعی اند . امروزه با استفاده از فنا وری های ارتباطی مانند شبکه های ماهواره ای، شبکه های اجتماعی مجازی، سایت ها ، وبلاگ ها، تلفن های همراه و این تاثیر گذاری از سوی آنها راحت تر اعمال میشود .

همچنین این دو جنگ در اهداف نیز با هم متفاوتند . در جنگ سخت تخریب و ویرانی به قصد تصرف و اشغال و ایجاد خسارت صورت میگیرد، در حالی که در جنگ نرم مقصود، تاثیر گذاری بر فرایند انتخاب ها، تصمیم گیری ها و تغییر الگوهای رفتاری و... است.^۱

و همچنین اینکه جنگ سخت ملموس، قابل مشاهده است در حالی که تهدید نرم غیر ملموس و پیچیده است . به همین دلیل در جنگ سخت افکار عمومی به سرعت برانگیخته و عکس العمل های سریع و قاطع مردم مشاهده می شود ولی جنگ نرم به دلیل قابل فهم نبودن آن به صورت آشکار ، حساسیت های عمومی کمتر برانگیخته می شود، در این صورت تلفات آن در گذر زمان مشاهده می شود و پایدار خواهد بود و به راحتی قابل جبران نیست . در جنگ سخت مهمترین عامل برای پیروزی ، قدرت بدنی نیروها ست . بهترین طرح ها و نقشه ها ی نظامی هم با وجود سربازان خسته و نحیف عملی نیست، در حالی که در جنگ نرم داشتن قدرت تحلیل و بصیرت کفایت می کند .

و در آخر کسی که در جنگ سخت مورد هدف قرار می گیرد ، به درجه ی شهادت یا جانبازی می رسد . این برای او یک افتخار است و جامعه هم از او به بزرگی یاد می کنند اما کسی که در جنگ

^۱ .احمدحسین، شریفی، جنگ نرم، چاپ هشتم، ناشر موسسه، آموزشی و پرورشی امام خمینی (ره)، ص ۲۳

نرم از پا در آید ، نه تنها اجر و افتخاری ندارد ، که جامعه هم به او به چشم یک مزدور و عامل بیگانه نگاه می کند .^۱

چرایی جنگ نرم

جنگ نرم به دلایل زیاد و قابل توجهی بر جنگ نرم سخت ترجیح دارد . مهمترین آنها عبارتند از:
۱. خسارت کم : جنگ نرم به دلیل ماهیت و خصوصیاتش ، خسارت های مادی و معنوی کمتری در بر دارد . در این جنگ از تلفات انسانی و نظامی گسترده خبری نیست ، برای همین افکار عمومی واکنش بسیار کمتری به آن نشان می دهند .

۲. پنهان بودن : ابزارهایی که در این نبرد به کار گرفته می شود ، به مهاجم کمک می کند تا جمله خود را در پوشش اقدامات فرهنگی ، علمی ، هنری ، و هر اقدام بشر دوستانه غیر نظامی انجام دهد .

۳. وسعت دامنه نتایج : در جنگ نرم فرهنگ ، باورها ، اعتقادات تفکر یک ملت مورد هدف قرار می گیرد ، در حالی که در جنگ سخت هر قدر هم مهاجم قدرتمند باشد ، نمی تواند فرهنگ و تفکر یک ملت را تصرف کند .

۴. کاهش امکان مقابله: جنگ نرم از سوی استکبار جهانی و در راس آنها امریکا انجام می شود . از این رو ، چون در زمینه ابزار ، برتری چشم گیری بر کشورهای دیگر دارد ، زمینه و امکان مقابله برای کشور هدف یا وجود ندارد یا به صورت حداقلی است .

۵. در صد موفقیت بالا : چون ابزاری که در جنگ نرم استفاده می شود برای مخاطبان جذابیت و مقبولیت دارد ، کسی به مقابله با آن بر نمی خیزد . در این صورت ، مهاجم می تواند با استفاده از اعتماد و حتی همدلی مخاطبان ، به راحتی به اهداف خود دست یابد .

۶. عمیق تر بودن اثر گذاری : از آنجا که جنگ نرم حرکتی کند و تدریجی دارد ، اثری که در فکر و باور مخاطبان به جا می گذارد ، از ماندگاری و عمق بیشتری برخوردار است ، چرا که این جنگ فرهنگ یکملت را مورد حمله قرار می دهد و اعتقادات را کم رنگ یا محو می کند .

۷. حداقل تبعات روانی برای مهاجم : چون در این جنگ ابزار های فرهنگی و تبلیقاتی حضوری چشمگیر و موثر دارند ، روند تهاجم و خود مهاجم پنهان می ماند . حتی در صورتی که کشور

^۱. همان، ص ۲۰

هدف ادعایی کند، مهاجم به راحتی می تواند خود را بی طرف جلوه دهد و منکر فعالیت های خود شود.^۱

۸. تفرقه انگیزی: جنگ نرم تدریجی و پنهان است، و بیشتر مردم از آن بی خبرند، برای همین برای مقابله با آن جبهه ای شکل نمی گیرد.

جنگ نظامی چون اشکار است، ملت هدف را با هم متحد می کند اما ابزارهای جنگ نرم نه تنها موجب اتحاد نمی شوند، که به دلیل کارایی خود بین اقشار مختلف جامعه، تفرقه و اختلاف به وجود می آورند.^۲

معنای لغوی و اصطلاحی فرهنگ

فرهنگ در لغت: ادب، تربیت، دانش، علم، معرفت،^۳ علم و ادب، اداب و سنن، امور متداوله در میان یک قوم و ملت که احاد آن قوم به دریافت و عمل به آنها پایبند باشند، آن چنان که زیر بنای اندیشه ها و مبنای تصمیم های آنان بوده و شکل دهنده مغز آنها باشند.^۴

فرهنگ: پدیده کلی پیچیده ای از اداب، رسوم، اندیشه، هنر و شیوه زندگی که در طی تجربه تاریخی اقوام شکل میگیرد و قابل انتقال به نسل های بعدی است.^۵

فرهنگ در لغت عبارتند از پدیده کلی پیچیده ای از اداب، رسوم، اندیشه، هنر شیوه زندگی که در طی تجربه تاریخی اقوام شکل می گیرد و قابل انتقال به نسل های بعدی است.

فرهنگی: منسوب به فرهنگ؛ با فرهنگ؛ با ادب؛ مودب.^۶

فرهنگ پدیده کلی پیچیده ای از آداب، رسوم، اندیشه، هنر، و شیوه زندگی که در طی تجربه تاریخی اقوام شکل می گیرد و قابل انتقال به نسل های بعدی است.^۷

معنای اصطلاحی فرهنگ:

^۱ محمد تقی، عارفیان، جدی تراز جنگ، همان، ص ۱۷

^۲ همان

^۳ محمد، معین، فرهنگ معین، همان، ج ۲، ص ۲۵۳۸

^۴ مصطفی، حسینی دشتی، معارف و معاریف، ج ۶، همان، ص ۴۲۳۲

^۵ حسن انوری، فرهنگ بزرگ سخن، ج ۶، همان، ص ۵۳۴۶

^۶ محمد، معین، فرهنگ معین، همان، ص ۲۵۳۹

^۷ حسن، انوری، فرهنگ بزرگ سخن، همان، ص ۵۳۴۶

برای فرهنگ تعاریف بسیاری ارائه کرده اند از جمله :

- کلیه دستاوردهای مادی و معنوی هر جامعه اعم از دانش ، هنر، اخلاقیات ، قواعد ، آداب و رسوم ، عبارات و دیگر قابلیت های اکتسابی که از نسلی به نسل دیگر انتقال می یابد .
- مجموعه باورها ، بینش ها ، ارزش ها ، آداب و سنن ، اخلاق و اندیشه های پذیرفته شده و حاکم بر یک جامعه .
- فرهنگ مجموعه ای از آگاهی ها و رفتارهای فنی ، اقتصادی، ایینی ، مذهبی ، اجتماعی ، و غیره است که جامعه انسانی معینی را مشخص می کند .
- فرهنگ که فرایندی از آداب و رسوم ، خوی ها و خصلت ها و چگونگی روابط حاکم بر مجموعه ها و گروههای انسانی است ضمن آنکه خود زاینده زندگی اجتماعی انسان هاست ، تاثیر شگرف و غیر قابل تردیدی بر چگونگی زندگی و ادامه حیات اجتماعی و ملی ملت نیز دارد .
- تعاریف مختلف و متفاوت از فرهنگ بیانگر این است که تمام دست اوردهای مادی و معنوی بشر در طول تاریخ در قالب اصطلاح فرهنگ قابل تعبیر است ^۱.

انواع فرهنگ ها

در یک نگاه کلی می توان همه فرهنگ های موجود را به دو نوع مادی و الهی تقسیم کرد :

۱. فرهنگ مادی

این فرهنگ بر پوچ انگاری ارزش های الهی و انسانی بنا نهاده شده است . جنبه انسانی ، انسان به فراموشی سپرده شده و تنها به عنوان موجود مادی مورد ارزیابی قرار می گیرد . چنین فرهنگی افراد پیرو خویش را پیرامون رفاه فزونیتر ، آزادی و بهره وری بیشتر از غرایز و سود پرستی به جنبش در می آورد .

در فرهنگ مادی هدف وسیله را توجیه می کند . بنا براین پیروی چنین فرهنگی برای رسیدن به اهداف مادی و بهره مندی هر چه بیشتر از مزایای زندگی به هر وسیله ای دست می بازد و از هر شیوه ی ممکن سود می جوید . بدین ترتیب در سایه چنین فرهنگی ، بنیادهای اخلاقی جامعه فرو

^۱. زهراسادات، قادری، نقش خانواده در مقابل تهاجم فرهنگی، ناشر مرکز تحقیقات رایانه ای، ص ۱

می ریزد، ارزش های انسانی کمرنگ می شود، امار بزهکاری ها فزونی می یابد و بشر در گرداب بی پناهی و تنهایی گرفتار آمده اضطراب و تشویش بر سراسر زندگی وی حاکم می شود.

۲. فرهنگ الهی

فرهنگ الهی، انسان را امیزه ای از پیکر خاکی و روان اسمانی می داند. که فرهنگ اسلامی تبلور تمام و کمال آن است، و هدفش دستیابی به کمالی است که در تابش افتاب وحی حاصل می شود و معیار برتری افراد را نیز پرهیزگاری و پایبندی به اصول ثابت اخلاقی می داند. قرآن مجید در این باره می فرماید: ((ان اکرمکم عند الله اتقیکم)) ((هر ایینه گرامی ترین شما نزد خدا، پرهیز گارترین شماست)) اصولاً برای شناخت اصالت و میزان برخورداری یک فرهنگ از روح و حیات نیز به مطالعه و شناخت، عناصر برجسته، جهت و حرکت، اهنگ رشد و انگیزه های حاکم بر آن فرهنگ می باشد تا مشخص شود که آیا دارای شخصیت مستقلی می باشد؟ و یا اینکه التقاطی بوده و دنباله رو فرهنگهای دیگر است. فرهنگ اسلامی برخلاف فرهنگمادی که ساخته و پرداخته دست بشر است، به این ویژگی منحصر به فرد، اراسته گشته و به حیات خود ادامه می دهد.^۱

فرق تهاجم فرهنگی با تبادل فرهنگی

۱. در تبادل فرهنگی هدف باور کردن و کامل کردن فرهنگ ملی است ولی در تهاجم فرهنگی هدف ریشه کن کردن و از بین بردن آن است.
۲. در تبادل فرهنگی چیزهای مطبوع، دلنشین، مورد علاقه و کامل کننده ی فرهنگ خودی مطرح است، مثل: تاثیر سخت کوشی کشورهای شرق آسیا بر ایران که مکمل فرهنگ ایران است. در تهاجم چیزهای نامطبوع و بد وارد جامعه می شود، مثل: از بین بردن روحیه وقت شناسی، شجاعت، و کنجکاوی عملی.
۳. تبادل در هنگام قوت و توانایی یک ملت صورت پذیر است، ولی تهاجم در روزگار ضعف یک ملت است.

^۱ همان، ص ۶

۴. تبادل فرهنگی لازم است. هیچ ملتی بی نیاز نیست که از ملت های دیگر بیاموزد، از جمله: مسایل فرهنگی. در تمام تاریخ هم همان بوده است. ملت ها در رفت و آمدهای زندگی شان، اداب معاشرت، لباس پوشیدن، معارف و دین را از یکدیگر فرا گرفته اند، در مقابل تهاجم فرهنگی این است که یک مجموعه ی سیاسی یا اقتصادی برای رسیدن به مقاصد سیاسی خویش به بنیان های فرهنگی ملتی هجوم برده و چیز های تازه ای را به قصد جایگزین کردن آنها با فرهنگ ملی آن دولت ها، وارد می کنند.
۵. تبادل فرهنگی از چیزهای خوب است، ولی تهاجم فرهنگی از چیزهای بد است. به عبارت دیگر در تهاجم فرهنگی انجیزی که به این ملت می دهند، چیز خوبی نیست، چیزهای بد است. به عنوان مثال: غربی ها نیامدند که روحیه وقت شناسی، شجاعت را بیاورند و در بین ملت ما منتشر کنند بلکه مساله بی بند و باری جنسی را وارد این کشور کردند.
۶. در تهاجم فرهنگی دشمن آن نقطه ای از فرهنگ خود را به این ملت می دهد و وارد این کشور می کند که خودش می خواهد. معلوم است دشمن چی می خواهد. در تهاجم فرهنگی ملت تحت تهاجم به یک بیماری می ماند که دشمن به وی امپول تزریق می کند.
۷. تبادل فرهنگی از طرف ماست، ولی تهاجم فرهنگی از طرف دشمن است.^۱

عرصه فرهنگ و سلاح فرهنگی

عرصه فرهنگ، عرصه فکر و اندیشه است، عرصه اعتقاد و گرایش است، عرصه جلوه گری انواع مکاتب حق و باطل است، بنابراین باز سازی فرهنگی نیز به معنای مبارزه با اندیشه های باطل، برداشت های نادرست، گرایش های شیطانی، روش های غلط و مکاتب انحرافی و جایگزینی حق و صواب است. پیدا است که چنین مبارزه ای، بازور سلاح های گرم و سرد و به کارگیری تکنولوژی پیشرفته و بسیج نیروهای فیزیکی میسر نیست. اگر مردم دنیا دست به دست هم دهند و مدرن ترین تکنولوژی را به کار گیرند تا یک فکر غلط را از ذهن یک فکر بزدايند نخواهند^۱ توانست. این مبارزه سلاح دیگری نیاز دارد. در این عرصه تنها سلاح موثر علم است، فقط با منطق صحیح است که می توان غلط را نابود ساخت، نه با زور و یا شعار. البته شعار و زور نیز هر یک در جای خود موثر است و باید از آن استفاده نمود اما میدان اندیشه و فرهنگ، میدان منطق

^۱ احمد، طهماسبی، شبیخون فرهنگی، چاپ ششم، انتشارات یاقوت، ص ۲۷

و علم است، عقل باید تجلی کند، فکر باید به کار افتد، حقایق باید روشن شود تا دشمن فرهنگی مغلوب گردد. پس باید با سلاح منطق و استدلال، با سلاح تفکر و تحقیق، با سلاح دانش و علم مجهز شویم تا بتوانیم در دنیای اندیشه های متضاد و مکاتب متقابل، حق را از باطل، سره را از ناسره جدا نموده هر یک را به جای خود نشانیم. این وظیفه ی ماست، این نبرد اگر چه مثل نبرد نظامی درگیری مشهود و محسوسی ندارد، انسان تماشاگر صحنه ای که هزاران کشته و زخمی در آن باشد نیست، ولی اهمیت آن به مراقبت بیش از نبرد های نظامی است، و آثار مطلوب یا نا مطلوب آن در دراز مدت گسترده تر، عمیق تر از آثار نبردهای نظامی است. باید اعتراف کرد که این حقیقت در گذشته آن چنان که می بایست شناخته نشده و هم اکنون نیز آن گونه که در خور و شایسته آن است مورد توجه نیست. انسان می بیند گلوله و بمب و موشک از چه سوئی می آید و چه سوئی را هدف قرار می دهد. به راحتی نوع سلاح بکار رفته را می توان تشخیص داد، اما در مبارزه فرهنگی این گونه نیست. نه دشمن به راحتی قابل شناخت است و نه عرصه ی مورد هجوم وی و سلاح بکار رفته. چه بسا در زیر ماسک دلسوزی برای اسلام سالها و شاید قرن ها فعالیت کند و زیر پوشش آن، ضربه های کاری بر پیکر آن وارد سازد، چنان وانمود کند که از دلسوختگان اسلام و دلباختگان این مکتب است، حتی کارهای به ظاهر خوب و ریا کاری های نسبتا چشمگیری نیز در این زمینه انجام دهد ولی در لابه لای همین کارها زهر خود را به پیکر این فرهنگ تزریق نماید به طوری که اکثر مردم و گاهی همه آنها جز نوادری نفهمند که این خوراک فرهنگی حاوی چه زهر خطرناکی است، و چی بسا چهره پر فریب و ریای دشمن آن قدر زیر کانه گریم شده باشد که مردم آن را به عنوان کسی که لیاقت رهبری فرهنگی دارد بپذیرد.^۱

عوامل و راه های نفوذ فرهنگی

اولین عامل ضعف ایمان است، در متون اسلامی از ضعف ایمان و کمبود حس معنوی به عنوان عمده ترین عامل نفوذ افکار و عقاید بیگانه و گسترش انحراف یاد شده است. از طرفی اعتقاد به منبع لا یزال الهی، قویترین و موثرترین سد و مانع در مقابل کجروی ها و انحرافات و یا به معنای دیگر تهاجم فرهنگی بیگانه تلقی شده است. قرآن کریم می فرماید: ((و اما من خاف مقام ربه و نهی النفس عن الهوی))

^۱ محمد، تقی، مصباح یزدی، تهاجم فرهنگی، چاپ ششم، انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ص ۶۵

((کسی که از مقام دادستانی خدا بترسد، پیرامون گناه نمی گردد.))^۱

عامل و راه دیگر نفوذ فرهنگی روشنفکران وابسته و عناصر نفوذی هستند، ویژگی این گروه اعتقاد به علم، تجربه عقل، شکاکیت و نگرش تردید امیز به مسائل دینی و اعتقادی و سنتی و همچنین اعتقاد به نو گرایی و نو اندیشی است، اما آنچه که این جریان را از سایر تفکرات ممتاز می سازد، افراط پیش از حدی است که در قبولی و اعتقاد به علم و تجربه و از طرفی دیگر مذهب و سنت به عنوان عامل باز دارنده بوده است. ریشه این تفکرات به دوره ی رنسانس و فشار کلیسا بر مردم بر می گردد. روند این جریان به قرن نوزدهم و بیستم کشیده شد. آنها تنها به تقلید کور کورانه از غرب پرداخته و راه نجات جامعه را کنار گذاشتن دین و رسوم سنتی جامعه و گرایش بی چون و چرا به اندیشه ی غربی می دانستند. کشور ما نیز از این خیانت مستسنی نبوده، حرکتی که اکنون نیز جامعه ی اسلامی ما را مورد هجوم قرار داده است.

و در اخر رسانه های جمعی بیگانه از قویترین و بارزترین ابزاری است که استکبار جهانی جهت مقابله با کشورهای جهان سوم به ویژه کشورهای اسلامی از آن استفاده نموده است. مجموعه ای که اکنون ابعاد جدید تری به خود گرفته و با استفاده از وسایل ارتباط جمعی پیشرفته همانند ماهواره در صدد تسخیر مسائل فرهنگی و عقیدتی کشورها بر آمده است. در بخش ابزارهای جنگ نرم به بحث رسانه های جمعی بیشتر می پردازیم.^۲

معنای لغوی و اصطلاحی سبک زندگی

معنای لغوی:

سبک در لغت: ریخته کردن زر و سیم. و در ادبیات روش یا شیوه خاص که شاعر یا نویسنده ای برای بیان مطالب و اندیشه های خویش به کار می برد.^۳ و همچنین: طرز، روش، شیوه.^۴
سبک: شیوه مشخصی در انجام گرفتن کاری یا ساخته شدن چیزی به کار می رود، شیوه^۵

^۱.سوره نازعات، آیه ۴۰

^۲.احمد، طهماسبی، شیخون فرهنگی، همان، ص ۳۳

^۳.مصطفی، حسینی دشتی، معارف و معاریف، ج ۶، همان، ص ۴۳۲

^۴.محمد، معین، فرهنگ معین، ج ۲، همان، ص ۱۸۱۸

^۵.همان ج ۵، ص ۴۰۱۶

زندگی = زندگانی به معنی زنده بودن، زیستن، حیات.^۱ و همچنین زندگی به معنای زندگانی، معاش، حیوه، محیا، حیوان، مقابل مرگ و ممات. نحوه گذشت عمر هرکسی در این جهان.^۲ زندگی حالت موجود زنده که با رشد و نمو و پاسخ به محرک ها مشخص می شود و او را از اشیای بی جان جدا می کند.^۳

در زبان فارسی، واژه "سبک" در روند مفهومی خود، ابتدا و به صورت غالب در سبک شناسی ادبی و هنری به کار می رفت ولی به تدریج، در دیگر حوزه ها نیز کاربرد یافته است. همچنین واژه سبک در زبان عربی به معنای گداختن و غالب گیری کردن زر و نقره آمده است.

هر چند امروزه از واژه ((اسلوب)) برای معنای مورد نظر بهره میبرند. ترکیب ((سبک زندگی)) نیز به معنای روش خاصی از زندگی و فعالیت یک شخص یا گروه آمده است. در این راستا به مواردی چون عاداتها، نگرش ها، سلیقه ها، معیارهای اخلاقی و سطح اقتصادی توجه می شود که با هم، شیوه زندگی فرد یا گروه انسانی را شکل میدهد.^۴ معنای اصطلاحی:

سبک زندگی: ظاهر رفتار + عادات + جمعی بودن

سبک زندگی فقط ظاهر رفتار را شامل نمی شود، بلکه این ظاهر رفتار وقتی دو ویژگی پیدا می کند، عنوان سبک زندگی بیشتر به آن انطباق پیدا می کند:

۱. اینکه آن رفتار ظاهری، عادت رفتاری شما بشود و تبدیل به یک رسم یا عادت فردی شود.

۲. جمعی از انسان ها این ظاهر و روش را برای خودشان انتخاب کرده اند.^۵

سبک زندگی مجموعه ای از رفتارها و عملکردهایی که یک فرد به منظور تامین نیازها و احتیاجات روز مره ی خود به کار می گیرد.^۶

اسیب شناسی سبک زندگی ایرانی

^۱ همان ج ۲ ص ۱۷۵۳

^۲ مصطفی، حسینی دشتی، معارف و معاریف، ج ۴، همان، ص ۳۰۵۵

^۳ حسن، انوری، فرهنگ بزرگ سخن، ج ۵، همان، ص ۳۸۸۹

^۴ حمیدفاضل، قانع، سبک زندگی براساس آموزه های اسلامی، ناشر قم صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش

های اسلامی، ص ۱۷

^۵ مهدی، حق شناس، راهبردهای سبک زندگی اسلامی ایرانی، چاپ سوه، قم، چاپخانه اسماعیلی نژاد، ص ۱

^۶ احمدحسین، شریفی، جنگ نرم، همان، ص ۱۴۶

انسان نیاز هایی دارد و این نیاز ها را به گونه ای بر آورده می کند و در این میان به آرامش و اسایش نسبی دست می یابد . البته در نگاه دینی ، که مبتنی بر شناختی اسمانی و بی خطا ، از انسان و جهان است ، دنیا گذرگاهی از مودنی و رنج الود است و همین نگاه است که به ما می آموزد نیاز ها در حد کمال بر آورده نخواهد شد و اسایش و آرامش مطلق نخواهد بود پس مسابقه برای سود بیشتر و رفاه از همان آغاز محکوم به شکست است .

به انسان عقل هدیه شده تا نیاز هایش را خود بر طرف کند اما همین عقل می تواند به خطا کشیده شود و به جای بر طرف کردن نیاز های واقعی ، نیاز های کاذبی را تولید کند و برای بر طرف کردن این عطش کاذب ، نمک را در غالب آب ارائه کند .

متأسفانه امروز ابزارها بر ما حکومت می کنند . به جای استفاده درست از پول ، پول را می پرستیم . رسانه ها نیز برای ما نیاز های کاذب ایجاد می کنند . به عبارت دیگر ما تسلیم فرهنگ مصرف غربی شده ایم در نتیجه شکل زندگی غربی بر جامعه تحمیل شده است . و این نوع سبک زندگی مبتنی بر پیشرفت های صنعتی و الکترونیکی و ارتباطی است که حتی فلسفه زندگی را تغییر داده به نوعی که می توان گفت که بالا رفتن سن ازدواج و عدم تمایل به داشتن همسر و از طرف دیگر گرایش به تنوع طلبی در همه امور از استفاده از وسایل مادی تا نوع گرایش به ارزش های غیر مادی مبتنی بر سبک زندگی غربی است . و این تغییر نه تنها در سبک زندگی مادی رخ داده بلکه حتی در رفاه و نوع نگاه به دیگران نیز ایجاد شده است ؛ در نهایت سبک زندگی مدرن امروزی انسان ها را کسل ، دلمرده و خود شیفته می سازد ، اینکه مصرف گرایی امروزی با سبک زندگی اسلامی تفاوت فاحش و مغایرت دارد .

معنای لغوی و اصطلاحی خانواده

معنای لغوی خانواده

خانواده در لغت به معنای ؛ خاندان ، اهل خانه ، اهل بیت ، دودمان ،^۱ و خاندان ، تبار ، اهل . خیل خانواده از پدر و مادر و فرزندان و توابع !^۱ کوچکترین گروه اجتماعی در جامعه که شامل پدر و مادر و فرزندان است .^۲

^۱ . محمد ، معین ، فرهنگ معین ، ج ۱ ، همان ، ص ۱۳۹۴

معنای اصطلاحی خانواده

خانواده کوچکترین واحد اجتماعی است که اساس و زیر ساخت واحد های بزرگ اجتماعی بشری به شمار می رود.^۳

و در تعریفی دیگر ارکان اصلی خانواده را چنین بر می شمارند :

۱. با رابطه ی بین دو نا همجنس که با ازدواج قانونی شکل گرفته پدید می آید .

۲. زوجین با هدف دوام و پایدانی ان را تشکیل می دهند.^۴

جایگاه خانواده در اسلام

خانواده از نگاه اسلام و آموزه های دینی، نهادی مقدس، سازمانی حرکت افزین ساحلی برای آرامش و بستری برای رشد و تربیت، جایگاه پیشرفت مادی و معنوی و تجلی گاه شکوفایی و بالندگی است. خداوند از ابتدای حیات بشر پیامبرانی را از میان انسان ها برای هدایت آنها برگزیده تا به تدریج ادب زندگی اجتماعی مطلوب و از جمله تشکیل خانواده را به آنها بیاموزد. از این رو بخش عمده ای از قوانین و توصیه ها در متون دینی در قالب آیات و روایات به خانواده اختصاص داده است.

خانواده در قرآن کریم آیاتی از آیات خدا و مایه ی آرامش و وحی شمرده شده است، چنانکه خداوند فرموده است :

((ومن آياته ان خلق لكم من انفسكم ازواجا لتسكنوا اليها وجعل بينكم مودة و رحمة ان في ذلك لآيت لقوم يتفكرون))^۵

((واز نشانه های او این است که همسرانی از جنس خودتان برای شما افزید تا در کنار آنان آرامش یابید، و در میانتان مودت و رحمت قرار داد، در این نشانه هایی است برای گروهی که تفکر می کنند.))

و همچنین پیامبر اسلام (ص) می فرماید :

^۱. مصطفی، حسینی دشتی، معارف و معاریف، ج ۴، همان، ص ۲۴۳۰

^۲. حسن، انوری، فرهنگ بزرگ سخن، همان، ص ۲۶۶۵

^۳. علی، علیزاده، آسیب های نو ظهور در کمین خانواده، چاپ اول، ناشر عصر آگاهی، ص ۱۰

^۴. فریبا، علاسوند، زن در اسلام، چاپ اول، چاپخانه نینوا، ص ۴۴

^۵. سوره روم، آیه ۲۱

((در اسلام هیچ نهادی محبوب تر و عزیز تر از تشکیل خانواده در نزد خداوند بنا نشده است.))
این همه تقدیر و تمجید از ازدواج و بنیان خانواده در اسلام به دلیل آن است که ازدواج منشأ سر
نوشت ساز خانواده و نقطه شروع یک واحد اجتماعی ستوده است . ازدواج به عنوان سنگ بنای
اولیه خانواده و عامل اساسی در شکل گیری این نهاد با عظمت بوده و زمینه ساز زوجیت و
همدلی دو زوج و همچنین بستر ساز پیشرفت مادی و معنوی آنان خواهد بود .
علاوه بر این ، وسیله ای برای حفظ دین و اعتقاد انسان و تکامل او است .^۱

اهمیت خانواده

خانواده اساس اجتماع است و در فرهنگ اسلامی احترام و منزلت دارد . خانواده حاصل پیوند
طبیعی میان دونا هم جنس است .^۲
خانواده طبیعی ترین واحد تولید مثل و فراگیر ترین واحد اجتماعی است . خانواده نیروی انسانی
جامعه را فراهم می آورد . بنابراین سلامت همه جانبه ی اعضا (به ویژه فرزندان) در سلامت
اجتماعی تاثیر اساسی دارد . در این های بسیاری خانواده اهمیت دارد .
خانواده واحدی است که افراد در آن با هم ارتباط عاطفی دارند ، سر پناهی است که نگهدار ادمی
است و هنگامی که افراد پراکنده اند ، آنان را زیر بال و پر شبکه ی همبستگی و همیاری خود می
گیرد . خانواده یک کانون روان شناختی اساسی است .^۳
بستر خانواده در سالهای حیاتی شکل گیری فرزندان ، نقش بسیار مهمی در سر نوشت آنان دارد .
شخصیت پدر و مادر در روح و روان کودک تا پایان زندگی حک می شود . در میان ادیان الهی بر
اهمیت خانواده تاکید دارند . در اسلام ازدواج که سنگ بنای خانواده است ، مهم ترین ساختار بنا
شده است .

ادمیان بر پایه ی موقعیت هایشان در خانواده ارزش گذاری شده اند . والدین ، به ویژه مادر
جایگاهی ویژه دارند . در مکتب تشیع بر ((اهل بیت علیهم السلام)) به منظور الگویی معصومانه در
روابط خانوادگی تاکید شده است . در این الگو ، هر کس به فراخور موقعیتش (پدر ، مادر ، جد ، فرزند

^۱ . علی ، علیزاده ، اسب های نو ظهور در کمین خانواده ، ص ۲۹

^۲ . فریبا ، علاسوند ، زن در اسلام ، همان ، ص ۴۳

^۳ . همان ، ص ۴۴

دختر، فرزند پسر) اهمیت ویژه دارد و نیز در قبال دیگر اعضا وظایف مخصوصی بر دوش اوست^۱.

نقطه آغازین خانواده، پیوند زوجین است. این پیوند به جعل و اراده الهی مستند است :
((والله جعل لكم من انفسكم ازواجاً))^۲

((و خداوند برای شما از جنس خودتان همسران قرار داد.))

این پیوند که به اراده تکوینی و تشریعی خداوند مستند است سعادت افرین و آرامش زاست :
((لتسكنوا اليها)) تا در کنار آنان آرامش یابید .

بنا براین تشکیل خانواده در نخستین گام، زمینه تکوینی و ریشه عاطفی و روحی دارد^۳. و این نشان از اهمیت بسیار خانواده دارد .

ساختار خانواده

دیدگاه رایج اسلامی درباره ساختار خانواده آن است که خانواده به طور طبیعی نظامی سلسله مراتبی و ریاستی دارد . معنای این سخن آن است که خانواده سازمانی است که مدیری آن را اداره می کند و حق تصمیم گیری نهایی و رسیدگی به امور خانواده بر دوش اوست . بنابراین مدیر یاد شده ، مرد خانواده یعنی ((شوهر)) است .

این ریاست دو محور اساسی دارد :

۱. قیمومیت : که به رابطه زن و شوهر ناظر است و مستند آن قرآن کریم است که می فرماید :
((الرجال قوامون على النساء^۴))

((مردان سرپرست زنان اند .))

قوامیت مردان سرپرستی و اداره خانواده است . لازمه ی این امر ، تمکین و گردن گذاری اعضای خانواده از جمله همسر در برابر تصمیم های شوهر برای خانواده است . این قوامیت مسولیتی در جهت حفظ مصالح خانوادگی است و زنان با حفظ این اقتدار برای شوهرانشان می توانند به آنان در پایداری خانواده یاری برسانند .

^۳. همان، ص ۴۵

^۲. نحل، آیه ۷۲

^۳. فریبا، علاسوند، زن در اسلام، همان، ص ۴۶

^۴. سوره نساء، آیه ۳۱

۲. ولایت : فرزندان نیز تا فرا رسیدن زمان بلوغ شرعی تحت سرپرستی و ریاست پدر (یا قیم) خود قرار دارند. فرزندان تا هنگامی که صغیر اند تسلطی بر دارایی های خود یا حق تصمیم گیری درباره زندگی خویشان را ندارند. در این دوران، آنان پیرو پدر خویش اند. بنابراین اداره ی سرپرست درباره ی فرزندان نافذ است.^۱

کارکرد های خانواده

۱. کارکرد های جسمی و روانی : خانواده بهنجار، بهترین الگو برای حفظ سلامت جسمانی افراد و رسیدن به شاخص های سلامت است. در آغاز زن و مرد با قرار دادن قوای شهوانی و عاطفی خود در مسیر قانونی روابط زناشویی به سلامت جسمی و روانی می رسند. در مرحله بعد و با پیدا شدن فرزندان، والدین نیز با نخستین واکنش های رضا مندانه و آگاهانه در نوزادانشان، پاداش عاطفی و روانی بزرگی را از سوی آنان دریافت می کنند و خود نیز همواره از نظر روانی به فرزندانشان یاری می رسانند. تنها در خانواده است که هر انسان برای نخستین بار می تواند احساس کند به گونه ای متمایز دوست داشته می شود. این مسئله در رشد عاطفی و روانی هر کس سهمی به سزا دارد.^۲

۲. کارکرد های جنسی : امروزه از هم گسیختگی اخلاقی و بی عفتی، امکان ارضای غرایز جنسی را خارج از چارچوب ازدواج قانونی فراهم کرده است. نامشروعی و نداشتن وجاهت اخلاقی این روش موجب شده وجدان اخلاقی جامعه ان را نپذیرد.

محدود ساختن رفتار جنسی به خانواده این نیرو را مهار می کند، ارائه خدمات جنسی را متعهدانه می سازد، و افراد را در قبال پیامدهای آن مانند تولید مثل مسئول می کند. افزون بر آنکه وجود عشق و محبت میان همسران، آنان را به رعایت اخلاق و آداب زناشویی وادار می دارد. همه ی این مسائل به استحکام خانواده و پالایش اخلاقی جامعه کمک شایان می رساند.

۳. کارکردهای اقتصادی : بیشتر افراد با ازدواج ارتقای اقتصادی پیدا می کنند و ثروت آنان افزایش پیدا می یابد. فرد مجرد به مصرف گرایی بیشتر علاقه نشان می دهد، در حالی که فرد متأهل آینده نگر می شود و پس انداز و کنترل سبب هزینه ها برایش اهمیت می یابد. از سوی

^۱ فریبا، علاسوند، زن در اسلام، همان، ص ۵۰

^۲ همان، ص ۵۴

دیگر افراد با آرامش و اسایشی که در خانواده به دست می آورند، خدمات اقتصادی بهتری را در محیط کار ارائه می کنند و انگیزه بیشتری برای فعالیت اقتصادی دارند.^۱

۴. کارکردهای تربیتی: خانواده نخستین مکان برای یاد گیری آغازین دانش هاست. نخستین دانش ها مانند سنگ نوشته اند که همواره پدیدارند.

پس از ازدواج، نخستین اختلاف سلیقه های جدی را در روابط زنا شویی تجربه می کنند. در همین مواقع تحمل، مدارا و برد باری را نیز می آموزد و در صورت مدیریت درست عواطف خویش، از همین مسیر کاملتر می شوند.

خانواده با آموزش های غیر رسمی خود می تواند دانسته های مذهبی، رفتار مذهبی، اصول اخلاقی را به فرزندان خود بیاموزد. این آموزش ها از مجموعه گفتار و رفتار های رایج در سطح خانواده، به ویژه والدین، انتقال پذیر است.^۲

عوامل استحکام خانواده

۱. دقت در گزینش همسر: در گام نخست استحکام خانواده به جلوگیری از تشکیل خانواده ای سست بنیان وابسته است. گزینش درست همسر به تشکیل خانواده ای استوار بسیار کمک می کند. روایت های اسلامی بر ویژه گی هایی چند درباره ی همسران تاکید کرده اند از جمله ویژه گی های جسمی مانند: نازا نبودن، ویژه گی های روانی مانند: هوشمندی و ویژه گی های اخلاقی مانند: دینداری و ایمان به خدا، از جمله این ویژه گی ها هستند.

۲. باورهای دینی زوجین: باور به خداوند جهان بینی متفاوتی به فرد می دهد و توکل، رضایتمندی و امید به فردایی بهتر به او می بخشد. هراس از قیامت نیز فرد را به انجام وظایفش راغب تر می کند. افراد گاهی رفتارهایی را در رابطه ی زنا شویی نشان می دهند که بیش تر آن را بروز نداده بودند، در این وضعیت ها، گام نخست برای هر تحول مناسبی، درک موقعیت و پذیرا بودن وضعیت جدید برای رسیدن به تعادل روحی است. اعتقاد به خداوند و باورهای دینی در این باره به فرد کمک شایانی می کند.

^۱. همان، ص ۵۵

^۲. همان، ص ۵۷

۳. توجه به تفاوت ها و کوشش بر ای رسیدن به تفاهم : روشن است که قرار داد ازدواج به تنهایی برای ایجاد زندگی ای سعادت مند کافی نیست .

دو فرد که با تفاوتهای جنسی، فردی، فرهنگی، تربیتی، و حق وراثتی با یکدیگر زندگی مشترک را آغاز می کنند، بدون تلاش و استفاده از قدرت اراده با هم یکی نمی شوند . بنا براین نخستین گام در راه حفظ و کارآمدی خانواده، باور تفاوت های فردی است . این تفاوت ها می توانند در جای خود موجب تحکیم روابط و تسخیر انسان ها در برابر یکدیگر باشند .

۴. حسن ارتباط : صداقت، مثبت اندیشی، روحیه قناعت، بردباری، غیرت ورزی بجا، مهارتهای کلامی ارتباط، روابط بهنجار غیر کلامی مانند کنترل نگاه، همدردی و برابری بخشی از این ویژه گی هایند .

۵. رعایت سلسه مراتب در خانواده میان همسرا و پدر و مادر و فرزندان : این مسئله به حفظ اقتدار هر یک از زن و مرد در خانواده کمک می کند و مرجعیت خانواده را برای حل، مشکلات، آموزش اخلاق، تربیت و تصمیم گیری استمرار می بخشد .^۱

۶. آگاهی از حقوق (واجب و مستحب) و وظایف متقابل و کوشش در راه ایفای آنها و حل بهنگام مشکلات عاطفی و جنسی : گذشته از کوشش هر یک از اعضای خانواده برای پایداری آن، گاهی استحکام خانواده به عملکرد درست عناصر بیرونی نیز وابسته است . در حالی که خانواده سلول اصلی اجتماع به شمار می آید، اجتماع و دولت نیز در قبال آن وظایفی دارند . لازم است همه ساختارهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی به تقویت خانواده کمک برسانند . هر اندازه همبستگی اعضا با یکدیگر بیشتر شود، خانواده پایدارتر می ماند . بنا براین عناصر بیرونی نباید موجب قطع وابستگی و همبستگی اعضای خانواده شوند .^۲

^۱. همان ص ۵۸

^۲. همان

بخش دوم

مفهوم شناسی جنگ نرم از منظر دین و بزرگان

فصل اول

جنگ نرم در آیات و روایات

مقدمه

همواره بین حق و حق جویان و باطل و باطل گرایان نزاع وجود داشته است . جنگ نرم با عناوین مختلف از جمله فتنه در بسیاری از آیات و روایات مطرح شده است و مومنین را از آن بر حذر می دارد . در این فصل به برخی علل پیدایش فتنه و ویژگی های آن اشاره شده است .

گفتار اول : نگاه قران به جنگ نرم

۱-۱- دشمن شناسی

تقابل فتنه و قتل : همواره میان حق و باطل ، نور و ظلمت و لشکر شیطان و سپاه خدا نزاع و درگیری وجود داشته است . قران کریم در این باره می فرماید : ((و الفتنه اکبر من القتل ولا یزالون یقاتلونکم حتی یردوکم عن دینکم ان استطاعوا .))^۱

((فتنه از قتل بزرگتر است ، و مشرکان همواره با شما می جنگند تا اگر بتوانند شما را از دینتان بر گردانند .))

در این ایه از جنگ دائمی دشمنان دین با دین داران خبر داده شده است .^۲
گمراه کردن مسلمانان : ((و دت طائفه من اهل الکتاب لو یضلونکم وما یضلون الا انفسهم وما یشعرون .))^۳

((گروهی از اهل کتاب ارزو دارند که کاش شما را (از راه خدا) گمراه کنند ، در حالی که جز خودشان را گمراه نمی کنند .))

اهل کتاب دوست دارند مردم را از حق به سوی باطل منحرف و متمایل سازند ، این محبت و علاقه مندیشان به این کار از احوال درونی و رذائل نفسانی ایشان است .^۴
تمسخر و استهزاء : ((و قد نزل علیکم فی الکتاب ان اذا سمعتم ء ایات الله یکفر بها فلا تقعدوا معهم حتی یخوضوا فی حدیث غیره .))^۱

^۱ .سوره بقره، آیه ۲۱۷

^۲ .احمد حسین، شریفی، جنگ نرم، همان، ص ۲۳

^۳ .آل عمران، آیه ۶۹

^۴ .محمد حسین، طباطبایی، تفسیر المیزان، مترجم محمد باقر موسوی، ج ۳، چاپ اول، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ص ۴۰۱،

((البته خدا در قرآن بر شما نازل کرده است که چون بشنوید گروهی آیات خدا را مورد انکار و استهزاء قرار می دهند با آنان ننشینید تا در سختی دیگر در آیند .))
اگر مسلمین را نهی کردیم از نشست و برخاست با افراد ایراد گیر ، برای این بود که مجالست موثر است و در اثر آن شما نیز مثل آنان خواهید شد .^۲

۲-۱- مقابله با جنگ نرم

-راه شناخت شایعات بر گرداندن آنها به رسول و ولی امر است : ((واذا جاء هم امر من الامن او الخوف اذاعوا به ولو ردوه الى الرسول و الى اولی الامر منهم لعلمه الذین یستنبطونه منهم .))^۳
((و هنگامی که خبری از ایمنی و ترس به آنان رسد ، (بدون بررسی در درستی و نادرستی اش) آن را منتشر می کنند. و اگر آن خبر را به پیامبر و اولیای امورشان ارجاع می دادند درستی و نادرستی اش را در می یافتند .))

منظور از امر چیزی راجع به خوف و امن به آنان می رسد و آن خبر را اشاعه می دهند ، اراجیفی است که به وسیله کفار و یادی آنها برای ایجاد نفاق و خلاف در بین مومنین ساخته و پرداخته می شود . که اگر مردم این مسئله را به رسول و اولی اتلامر بر گردانند آن حضرت می تواند استنباط کنند و بفهمند که این شایعه صحیح یا باطل است و راست یا دروغ است .^۴

-وحدت ، جلوگیری از نزاع : ((واطیعوا الله ورسوله و لا تنازعوا فتفشلوا و تذهب ریحکم .))^۵
((از خدا و پیامبرش فرمان برید ، و با یکدیگر نزاع و اختلاف نکنید که سست و بد دل می شوید و قدرت و شوکتتان از میان می رود .))

یعنی با نزاع و کشمکش در میان خود ایجاد اختلاف نکنید و در نتیجه خود را دچار ضعف اراده مسازید و عزت و دولت و یا غلبه بر دشمن را از دست بدهید چون اختلاف وحدت کلمه و شرکت و نیروی شما را از بین می برد .^۱

^۱.سوره نساء، آیه ۱۴۰

^۲.احمد علی ، بابایی، علی رضا فدائورزنی، زیر نظر ناصر مکارم شیرازی، تفسیرالمیزان، ج ۵، چاپ اول، انتشارات دار الکتب

اسلامیه، تابستان ۱۳۸۶، ص ۱۸۸

^۳.سوره نساء، آیه ۸۳

^۴.محمد حسین، طباطبایی، تفسیرالمیزان، مترجم محمد باقر موسوی ، ج ۵، همان، ص ۲۸

^۵.سوره انفال، آیه ۴۶

-امادگی کامل در برابر دشمن : ((واعدوا لهم ما استطعتم من قوه))^۲
 ((در برابر آنان آنچه در قدرت و توان دارید آماده کنید .))
 به حکم فطرت واجب است که همیشه و در هر حال تا آنجا که می تواند و به همان مقداری که احتمال می دهد دشمنش مجهز باشد مجتمع صالحش را مجهز کند .^۳
 -تسلیم و سست نشدن : ((ولا تهنوا و لا تحزنوا و انتم الاعلون))^۴
 ((در انجام فرمان های حق و جهاد با دشمن سستی نکنید ، اندوهگین نشوید که شما برترید .))
 شما مسلمانان اگر ایمان داشته باشید نباید در عزم خود سست شوید و نباید به خاطر اینکه بر دشمنان ظفر نیافتید و نتوانستید از آنان انتقام بگیرید اندوهناک گردید .^۵
 -اقتدار در برابر دشمنان : ((...والذين معه اسداء على الكفار رحماء بينهم))^۶
 ((کسانی که با او هستند بر کافران سر سخت و در میان خودشان با یکدیگر مهربانند .))
 شدت و رحمت دو صفت متضاد هستند و جمله ((على الكفار)) را مقید کرده به جمله ((رحماء بينهم)) تا توهمی که ممکن بود بشود دفع کرده باشد ، و دیگر کسی نپندارد که شدت و بی رحمی در برابر کفار باعث می شود مسلمانان به طور کلی و حتی نسبت به خودشان هم سنگدل شوند .^۷

۳-۱- نقش خانواده در برابر جنگ نرم

((يا ايها الذين امنوا قوا انفسكم واهليكم نارا وقودها الناس و الحجارة .))^۸
 ((ای مومنان ! خود و خانواده خود را از آتشی که هیزم آن انسان ها و سنگ هاست ، حفظ کنید .))

^۱ محمد حسین، طباطبایی، تفسیرالمیزان، مترجم محمد باقر موسوی، ج ۹، همان، ص ۱۲۶

^۲ سوره انفال، آیه ۶۰

^۳ محمد حسین، طباطبایی، تفسیرالمیزان، مترجم محمد باقر موسوی، ج ۹، همان، ص ۱۵۰

^۴ آل عمران، آیه ۱۳۹

^۵ محمد حسین، طباطبایی، تفسیرالمیزان، مترجم محمد باقر موسوی، ج ۴، همان، ص ۳۹

^۶ سوره فتح، آیه ۲۹.

^۷ محمد حسین، طباطبایی، تفسیرالمیزان، مترجم محمد باقر موسوی، ج ۱۸، همان، ص ۴۴۶

^۸ سوره تحریم، آیه ۶

کلمه "قوا" جمع امر حاضر از مصدر وقایه است به معنای حفظ کردن هر چیزی از هر خطری که به آن صدمه بزند و برایش مضر باشد.

خداوند در آخر خطاب را متوجه عموم مومنین می کند که خود و اهل بیت خود را ادب کنید و از آتشی که آتش گیرانه اش خود دوزخیانند حفظ نمایید.^۱

نگهداری خویشتن به ترک از معاصی وعدم تسلیم در برابر شهوات سرکش است، و نگهداری خانواده به تعلیم و تربیت و امر به معروف و نهی از منکر و فراهم ساختن محیطی پاک و خالی از هر گونه الودگی در فضای خانه و خانواده است. به تعبیر دیگر حق زن و فرزند تنها با تامین هزینه های زندگی و مسکن و تغذیه آنها حاصل نمی شود، مهمتر از آن تغذیه روح و جان آنها و به کار گرفتن اصول تعلیم و تربیت صحیح است. قابل توجه اینکه تعبیر به کلمه "قوا" اشاره به این است که اگر آنها را به حال خود رها کنید خواه ناخواه به سوی آتش دوزخ می روند، شما هستید که باید آنها را از سقوط در آتش دوزخ حفظ کنید.^۲

گفتار دوم: نگاه روایات به جنگ نرم

۱-۲- علل پیدایش فتنه

-امام علی (ع) می فرماید: ((همانا آغاز پدید آمدن فتنه ها، هوا پرستی و بدعت گذاری در احکام آسمانی است.))^۳

-امام علی (ع) می فرماید: ((...امروز جایگاه خود را به ستمگران واگذارید، و زمام امور خود را به بیگانگان سپرید، و امور الهی را به آنان تسلیم کردید، انهایی را که به شبهات عمل می کنند و شهوات غوطه ورنند.))^۴

-امام علی (ع) می فرماید: ((جز این نیست که خواستگاه فتنه ها پیروی از هوای نفس و احکامی است که بدعت گذاشته می شوند و با حکم خدا مخالفند و گروهی در این هوسها و بدعتها از گروهی دیگر پیروی می کنند. بدانید که اگر حق خالص و ناامیخته بود، اختلاف پیش نمی آمد

^۱. محمد حسین، طباطبایی، تفسیر المیزان، مترجم محمد باقر موسوی، ج ۱۹، همان، ص ۵۶۰

^۲. احمد علی، بابایی، علیرضا داورزنی، زیر نظر ناصر مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، ج ۲۴، همان، ص ۲۲۹

^۳. گردآوری سید شریف رضی، مترجم محمد، دشتی، نهج البلاغه، چاپ دهم، انتشارات پیام عدالت، خطبه ۵۰، ص ۷۱

^۴. همان، خطبه ۱۰۶، ص ۱۳۹

واگر باطل خالص بود، برادمخردمند، پوشیده نمی ماند. اما مستی از ان گرفته می شود و مستی از این وبا هم در امیخته می شوند و اینجاست که شیطان بر دوستان خود مسلط می گردد و کسانی که بیشتر لطف حق شامل حالشان گشته است نجات می یابند. ^۱

-امام علی (ع) می فرمایند: ((همانا شیطان راههای خود را برای شما آسان و هموار می گرداند و می خواهد گره های دین شما را یکی یکی بگشاید و به جای اتحاد، پراکندگی به شما دهد و بر اثر پراکندگی فتنه. ^۲

امام علی (ع) می فرمایند: ((از بزرگترین نیرنگ ها خوب جلوه دادن بدی است. ^۳

امام علی (ع) می فرمایند: ((بار خدایا! بهتو پناه می بریم که از گفتارت روی برگردانیم ریالیا از دین تو منحرف شویم. ^۴

امام علی (ع) می فرمایند: ((بسا فرادی که بر اثر ستایش مردم از آنان ریالبه فتنه در افتادند. ^۵

امام علی (ع) می فرمایند: ((امر به معروف و نهی از منکر را ترک نکنید، که بدهای شما بر شما مسلط می گردند. ^۶

۲-۲- راه های پرهیز از فتنه

-امام علی (ع) می فرمایند: ((ای مردم امواج فتنه ها را با کشتی نجات در هم بشکنید، و از راه اختلاف و پراکندگی بپرهیزید، و تاج های فخر و برتری جویی را بر زمین نهید. ^۷

-امام علی (ع) می فرمایند: ((پس سعی کنید که شما پرچم فتنه ها و نشانه های بدعت نباشید و آنچه را که پیوند امت اسلامی بدان استوار، و پایه های اطاعت بر آن پایدار است، بر خود لازم شمارید.... ^۸

^۱. محمد، ری شهری، میزان الحکمه، ج ۹، قم دارالحديث، ص ۳۲

^۲. همان، ص ۳۵

^۳. همان، ج ۱۰، ص ۵۴۷

^۴. همان، ج ۹، ص ۳۰

^۵. همان، ص ۳۵

^۶. گردآوری شریف رضی، مترجم محمد، دشتی، نهج البلاغه، نامه ۴۷، همان، ص ۳۳۹

^۷. همان، خطبه ۵، ص ۳۳

^۸. همان، خطبه ۱۵۱، ص ۱۹۹

-امام علی (ع) می فرماید : ((در فتنه چونان شتر دو ساله باش، نه پشتی دارد که سواری دهد، و نه پستان تا او را بدوشند .))^۱

-امام علی (ع) می فرماید : ((هرگاه فتنه رو به شما آورد، خود را در آن میفکنید و از سر راه آن کنار روید، و وسط راه را برایش خالی کنید .))^۲

-امام علی (ع) می فرماید : ((هلا! زنهار، زنهار از پیروی سران و بزرگانتان زیرا آنان ستون های بنیاد عصبیتند و استوانه های ارکان فتنه .))^۳

۳-۲- ویژگی های فتنه

-امام علی (ع) می فرماید : ((.... فتنه ها آنگاه که روی آورند با حق شباهت دارند و چون پشت کنند، حقیقت چنان که هست نشان داده می شود، فتنه ها چون می آیند شناخته نمی شوند، و چون می گذرند، شناخته می شوند، فتنه ها، چون گردبادها می چرخند، واز همه جا عبور می کنند (...))^۴

-امام علی (ع) می فرماید : ((فتنه هایی چون پاره های شب تار، بر پا گردد که در مقابل آن کسی قد علم نمی کند و پرچمی از آن باز پس رانده نشود. (همچون شتر) مهار شده و جهاز بسته، که جلو دارش آن را به شتاب و می دارد و سوارش آن را می دواند، به سوی شما بیاید))^۵

-امام علی (ع) می فرماید : ((روزگاری بر مردم آید که در میان آنان از قرآن جز ظاهری و از اسلام جز نامی باقی نمی ماند . در آن زمان مسجد ها از نظر ساختمان آباداند و از هدایت ویران . ساکنان و آبادا کنندگان این مساجد بدترین افراد روی زمینند . از آنان فتنه زاید و گناه در وجود آنان مأوی گزیند . هرکس از گناه کناره گیرد او را به سوی آن می کشانند و هرکس که از آن وا پس ماند، او را به سوی آن می رانند .))^۶

^۱ همان، حکمت ۱، ص ۴۴۵

^۲ محمد، ری شهری، میزان الحکمه، ج ۹، همان، ص ۴۱

^۳ همان، ص ۳۳

^۴ گرداوری شریف، رضی، مترجم: محمد، دشتی، نهج البلاغه همان، خطبه ۹۳، ص ۱۲۳

^۵ محمد، ری شهری، میزان الحکمه، ج ۹، همان، ص ۲۷

^۶ همان، ص ۳۲

- امام علی (ع) می فرمایند : ((به جان خودم سوگند که در لهیب فتنه مومن نابود می شود و غیر مسلمان جان سالم به در می برد .))
- امام علی (ع) می فرمایند : ((ادامه یافتن فتنه ها از بزرگترین رنج و محتتهاست .))
- امام علی (ع) می فرمایند : ((هر کس آتش فتنه را بر افروزد ،خود آتش گیره ی آن شود .))^۱

نتیجه گیری

فتنه یکی از شگردها و لوازم جنگ نرم است زیرا در فتنه باورها و اعتقادات دینی مردم و ارزش هایشان تضعیف و تحقیر می شود . بنا براین باید توصیه هایی که در آیات و روایات بهما شده است را به خصوص در نوجوانان و جوانان نهادینه کرد تا بتوانیم در مقابل فتنه خود و جامعه را مصون بداریم .

^۱. همان، ص ۴۱

فصل دوم

جنگ نرم در کلام رهبران جامعه اسلامی ایران

مقدمه

امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری برای همه مردم اعم از جوانان، بزرگسالان و مسوولین توصیه‌هایی داشتند و اگر ما این توصیه‌ها را جدی بشماریم و عمل کنیم می‌توانیم راه نفوذ دشمنان را ببندیم.

گفتار اول: جنگ نرم در بیانات امام خمینی (ره)

در کلام حضرت امام خمینی (ره) واژه ((جنگ نرم)) به چشم نمی‌خورد، اما توجه کامل امام به مبانی جنگ نرم، شیوه‌های آن و ابزارهای مورد استفاده در آن، در آینه کلام ایشان به وضوح دیده می‌شود.

امام خمینی (ره) می‌فرماید: ((رادیو و تلویزیون از تمام رسانه‌هایی که هست، حساس‌تر است. رادیو و تلویزیون می‌تواند یک مملکت را اصلاح کند و می‌تواند به فساد بکشد.)) ((رادیو و تلویزیون و مطبوعات و سینماها و تأثیر از ابزارهای موثر تباهی و تخدیر ملت‌ها، خصوصاً نسل جوان بوده است.))

((مجله‌ها با مقاله‌ها و عکس‌های افتضاح بار واسف‌انگیز و روزنامه‌ها با مسابقات در مقالات ضد فرهنگی خویش و ضد اسلامی، با افتخار، مردم به ویژه طبقه موثر را به سوی غرب یا شرق هدایت می‌کردند.))

((اما در دانشگاه‌ها نقشه آن است که جوانان را از فرهنگ‌وادب و ارزش‌های خودی منحرف کنند و به سوی غرب یا شرق بکشانند، و دولتمردان را از بین اینان انتخاب و بر سر نوشت کشورها حکومت دهند تا به دست آنها هر چه می‌خواهند انجام دهند.))^۱

((یکی از راه‌های با اهمیت برای مقاصد شوم آنان و خطرناک برای اسلام و حوزه‌های اسلامی، نفوذ دادن افراد منحرف و تبه‌کار در حوزه‌های علمی، که خطر بزرگ کوتاه مدت آن، بدنام نمودن حوزه‌ها با اعمال نا شایسته، و اخلاق و روش‌های انحرافی است، و خطر بسیار عظیم آن در دراز مدت، به مقامات بالا رسیدن یک یا چند نفر شیاد که با آگاهی بر علوم اسلام و جا زدن

^۱ محمدتقی، عارفیان، جدی‌تر از جنگ، همان، ص ۷۴ و ۷۵

خود در بین توده ها و قشر های مردم پاک دل و علاقه مند نمودن آنان به خویش و ضربه مهلک زدن به حوزه های اسلامی و اسلام عزیز و کشور در موقع مناسب می باشد .))
((از خارج هیچ ترسی نداشته باشید، از داخل خودمان بترسید از اینکه با تو طئه ها شما ها را از هم جدا کنند .))^۱

امام روح الله می فرمایند : ((از آن وقتی که این خارجیها راه پیدا کردند به کشور های شرقی این گمان را پیدا کرده اند که هر چه کمال است در غرب است . و این باعث شده است که خودشان را به کلی مقابل غرب و امریکا و اینها با ختند . در هر جناحی که می روید می بینید که در آن جناح صحبت هایی از غرب است .

اگر یک دواپی در اینجا درخود ایران هم پیدا شود . به اسم دواپی خارجی به ایرانیها می دهند . اگر یک پارچه خوبی هم ایران خودش تهیه کند و ببافد باز باید به اسم فاستونی انگلیسی به مردم بفروشند .

هر چیزی را که شما بر وی سراغش را می بینی که می صحبت از این است که باید ما از آن ها بگیریم ، باید از آنجا بیاید .))^۲

امام خمینی (ره) : ((ما از حصر اقتصادی نمی ترسیم ، ما از دخالت نظامی نمی ترسیم ، آن چیزی که ما را می ترساند و ایستگی فرهنگی است ، ما از دانشگاه استعماری می ترسیم .))
((توصیه این جانب آن است که نسل حاضر و آینده غفلت نکنند ، و دانشگاهیان و جوانان برومند عزیز هر چه بیشتر با روحانیون و طلاب علوم اسلامی پیوند دوستی و تفاهم را محکم تر و استوار تر سازند ، و از نقشه ها و توطئه های دشمن داغ دار غافل نباشند و به مجرد آنکه فرد یا افرادی را دیدند که با گفتار و رفتار خود در صدد است بذر نفاق بین آنان افکند ، او را ارشاد و نصیحت نمایند ، و اگر تاثیر نکرد از او روگردان شوند و او را به انزوا کشانند .))^۳

گفتار دوم : جنگ نرم در بیانات مقام معظم رهبری (دام ظلّه)

^۱. همان

^۲. مهدی، حق شناس، راهبرد های سبک زندگی اسلامی ایرانی، همان، ص ۱۵

^۳. محمد تقی، عارفیان، جدی تر از جنگ، همان، ص ۷۳

-مقام معظم رهبری (دام ظلّه) می فرمایند : ((جنگ نرم راست است . این یک واقعیت است ،یعنی الان جنگ است . البته این حرف را من امروز نمی زنم ، من بعد از جنگ از سال ۶۷، همیشه این را گفته ام ،بارها و بارها . علت این است که من صحنه را می بینم ،چه بکنم اگر کسی نمی بیند ؟ امروز جمهوری اسلامی و نظام اسلامی با یک جنگ عظیمی مواجه است .))

- مقام معظم رهبری : ((امروز استکبار جهانی ،نیروی علمی وخیل رجال خود را بسیج کرده ،تا بلکه بتواند با تفکر و فرهنگ وایزار دانش ،تفکر اسلامی را متزلزل کند .))

رهبری : ((علیه ما یک جنگنرم بسیار حساب شده ای وجود دارد . هدف این جنگ استحاله جمهوری اسلامی است .))

-((هدف دشمن در جنگ نرم تغییر سیرت جمهوری اسلامی است و لو اینکه در ظاهر اقای معممی در راس ان باشد .))

-((القاء ناامیدی در نسل جوان نسبت به آینده کشور از اهداف دشمن در جنگ نرم است .))

مقام معظم رهبری : ((یعنی ایجاد تردید در دلها و ذهن های مردم .))

مقام معظم رهبری : ((در حال حاضر یک ((جبه بندی عظیم فرهنگی)) که با سیاست و صنعت و پول وانواع و اقسام پشتوانه ها همراه است مانند سیلی راه افتاده است تا با ما بجنگد . جنگ هم جنگ نظامی نیست))

((الان یک کارزار فکری وفرهنگی ،و سیاسی در جریان است ... کم هم نیستند)) قلم به فردها)) و ((فرهنگ های دین و دل باخته)) ونشسته پای بساط فساد استکبار ... که برای مقاصد استکبار قلم هم بر دارند ، شعر هم بگویند ،کار هم بکنند ... امروز دشمن بیشترین همت خود را روی ((تهاجم فرهنگی گذاشته است...مثل جنگ نظامی ،چشم ها را باید باز کرد و صحنه را شناخت ... اگر ندانید که دشمن کار می کند یا از ان که می داند فرمان نبرید ...پشت سرش شکست است .))

((باید جبهه فرهنگی به وجود بیاید .))(سنگر های فرهنگی)) باید به وجود بیاید . همه باید کار کنند ،وامروز روز کار است .))^۱

^۱ . همان ص ۷۷

نتیجه گیری

امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری برای همه مردم اعم از جوانان، بزرگسالان و مسولین توصیه هایی را داشتند و و اگر ما این توصیه ها را جدی بشماریم و عمل کنیم می توانیم راه نفوذ دشمنان را ببندیم .

بخش سوم

معرفی ابزارهای جنگ نرم

فصل اول

رسانه های جمعی

رسانه هایی که به همه اجتماع بستگی دارند و تاثیر آن بر همه مردم است. در این فصل رسانه های جمعی از قبیل تلویزیون، سینما، ماهواره، اینترنت و تاثیر آنها بر مردم بیان شده است.

گفتار اول: رسانه

نقش رسانه در جنگ نرم تا آنجاست که گمان عده ای [جنگ نرم] همان [جنگ رسانه ای] است. رسانه ها یکی از مهمترین ابزارها در جنگ نرم هستند. با اندکی تأمل در ماهیت و کارکردهای رسانه ها در دنیای جدید، این حقیقت را می توان فهمید که رسانه ها مکمل سیاست و قدرت اند و قابل انفکاک از یکدیگر نیستند، هر جا که قدرتی هست، حتما در کنار آن رسانه ای قوی وجود نیز دارد. رسانه های صوتی، تصویری و نوشتاری، بهترین راه برای تغییر ذهنیت ها و باورها و ارزش های یک ملتند.

ظهور اینترنت، ماهواره ها، شبکه های رادیویی و تلویزیونی، موبایل و دیگر رسانه های ارتباطی زمینه ی ارتباط مستقیم، تاثیر گذار، سریع و تقریبا غیر قابل کنترل با عموم مخاطبان را فراهم کرده است. این ابزار و ادوات که روز به روز بر تنوع و پیچیدگی آنها افزوده می شود، این اقتدار و فرصت را به غربیان به عنوان مبتکران و طراحان آنها داده است که بتوانند افکار عمومی مردم در سراسر دنیا را تحت تاثیر خود قرار دهند.

آنان از طریق تولید نرم افزارها و سخت افزارها به راحتی می توانند به افکار و ارتباطات اجتماعی و حتی دیدگاه های سیاسی تک تک افراد نفوذ کنند.

به هر حال رسانه ها در زمان کنونی ابزاری بسیار مهم در خدمت استعمار و دشمنان اسلام است و به بهترین وجه و حرفه ای ترین صورت برای تبلیغ اندیشه های خود، و به صورت مستقیم و غیر مستقیم برای تضعیف اسلام و فرهنگ اسلامی استفاده می شود.^۱

جنگ رسانه ای تنها جنگی است که حتی در شرایط صلح نیز بین کشورها به صورت غیر رسمی ادامه دارد و هر کشوری از حداکثر توان خود، برای پیشبرد اهداف خود که همان تضعیف کشور هدف است، استفاده می کند.

^۱. احمدحسین، شریفی، جنگ نرم، همان، ص ۹۰

جنگ رسانه ای غرب علیه جهان اسلام نمونه ی بارزی از جنگ رسانه ای است.^۱

۱-۱ تلویزیون و سینما

تلویزیون به عنوان یکی از ابزارهای جنگ نرم، نقش بسیار مؤثری را ایفا می نماید. این ابزار نوین ارتباطی، مانند سایر وسایل ارتباط جمعی دارای جنبه های گوناگون خیری، تفریحی، فرهنگی، آموزشی، تبلیغاتی و سیاسی می باشد. در طول دهه های اخیر، پیشرفت های فنی و تکنولوژی سریعی را در شیوه های فیلمبرداری و پخش تصاویر به وجود آورده است که می توان اخبار تلویزیون را به طور مستقیم و بدون فاصله زمانی و مکانی در همان لحظات وقوع حوادث پخش نمود و بینندگان را همانند شاهد عینی در صحنه وقایع شرکت داد.

تماشای برنامه های تلویزیون نه تنها از حیث کسب آگاهی و شعور اجتماعی و سیاسی یا سرگرمی و ورزشی شایان توجه است، بلکه از حیث روانی نیز می تواند مفید واقع شود، زیرا شور و علاقه و احساسات و واکنش هایی که در میان جمعیت حاضر در محل وقوع رویدادها وجود دارد در میلیون ها بیننده ی برنامه های این ابزار دور از صحنه در محیط آرام خانواده ها نفوذ می کند. به این ترتیب یک نوع احساس و عکس العمل مشترک در آنها ایجاد می کنند.^۲

برنامه های تلویزیونی به نوعی باعث ایجاد ارتباط و همبستگی بین افراد جامعه شده، یک نوع احساس مشترک و همدردی با جامعه در آنها احیا می شود ولی در صورت تبدیل پیام ها به جنگ روانی می تواند وفاق ملی و وحدت ملی را بر هم زند.

اساسا برنامه های تلویزیونی کشورهای مختلف جهان که در مقیاس وسیعی به کشورهای جهان سوم وارد می شوند بی طرف نیستند، بلکه ارزش ها، باورها و تصویرهایی را انتقال می دهند که با ساختارهای فرهنگی و ارزشی جوامع جهان سوم سنخیت نداشته و در نتیجه به ایجاد ساختارها و روابط و ارزش های سیاسی، فرهنگی و مصرفی غربی در این کشورها منجر می شود.

و همچنین برنامه های وارداتی تلویزیونی به کشورهای جهان سوم حامل بار ارزشی کشورهای استعمارگر بوده و با ساختارهای فرهنگی و اجتماعی و ارزشی جهان سوم سازگاری نداشته، به

^۱. حمید، هاشمی، جنگ نرم، نبرد در دنیای معاصر، چاپ اول، ناشر دفتر مطالعات فرهنگی و برنامه ریزی اجتماعی وزارت علوم

تحقیقات و فناوری، ص ۶۲

^۲. حسین، متفکر، جنگ روانی، چاپ دوم، انتشارات زمزم هدایت، ص ۵۲

صورت ابزار سلطه فرهنگی و جنگ روانی غربی ها قلمداد می شود که در نهایت منجر به وابستگی شدید فرهنگی به کشورهای صادر کننده گردیده است.^۱

سینما

شاید جذاب ترین، محبوب ترین و یکی از تأثیرگذارترین صنعتی که در خدمت جنگ نرم است، سینما باشد. هالیوود، غول سینمای جهان در خدمت آمریکا و صهیونیست هاست تا بر اساس نیازهای سیاسی استکبار جهانی با محصولات خود بر روی مردم جهان تأثیر بگذارد. صنعت سینما و در کنار آن نیز تئاتر در سالهای اخیر دستخوش تغییر و تحولات بسیار زیادی شده است، تا به آنجا که از لحاظ تکنیک فیلم سازی و القاء مفاهیم به بیننده در حد بسیار بالایی عمل کرده است. تعجب برانگیز نیست که اکثر مدلهای لباس، رفتار و منش جوان و حتی طرز رفتار و گفتار آنان برگرفته از شخصیت های درون فیلم هاست. از طرفی با توجه به تولید فیلم در کشورهای اسلامی و ورود بی رویه ی فیلم های خارجی به این کشورها، باز فرهنگ غرب به طور غیر مستقیم بیننده های خود را تحت تأثیر قرار می دهد.^۲

۲-۱ ماهواره

ماهواره یکی از ابزارهای قوی برای تغییر و دگرگونی فرهنگ یک جامعه است. این کالای فرهنگی ابزار مهم دشمن در جنگ نرم و یکی از عوامل تشدید کننده بحران در میان خانواده هاست. تغییرات فرهنگی، ارزشی و کمرنگ کردن الگوهای دینی از تأثیرات و پیامدهای منفی ماهواره بر جامعه و خانواده است.

غرب توانسته است باورها و ارزش های خود را به زبان تصویر و در غالب فیلم تبلیغ و ترویج نماید. و ارزش ها و هنجارهای ایرانی- اسلامی را کم رنگ و به تدریج ارزش های غربی را جایگزین آنها کنند. با القای فرهنگ غرب ارزش های اخلاقی مانند حیا، غیرت و عفاف را در جامعه از میان می برند و درصدد تثبیت روابط موازی در بیرون از خانواده هستند که این اقدامات

^۱. محمدتقی، عارفیان، جدی تر از جنگ، همان، ص ۳۳

^۲. همان، ص ۳۱

موجب فروپاشی بنیان خانواده می شود. کم رنگ شدن ارزش های خانوادگی و گسست نهاد خانواده از دیگر نتایج شبکه های ماهواره ای است.

در فیلم های نامناسب شبکه های ماهواره ای سنت های اجتماع و فرهنگی کشورها مورد تحقیر قرار می گیرند، نقش خانه داری، همسری و مادری در این فیلم ها زیر سؤال رفته و بیشترین تأکید آنها نشان دادن ارزش کار زن در بیرون از خانه است. عدم اعتماد زوجین به یکدیگر، آسیب برخی از برنامه های ماهواره ای است، در فیلم های نامناسب ماهواره ای امیال جنسی در خارج از حریم خانواده ارضا شده و این ارضای عاطفی میان زن و شوهر از عرصه خصوصی به عرصه عمومی منتقل می شود، در حالی که اسلام این امیال را پشتوانه حفظ خانواده و وسیله استحکام آن می داند.

ایجاد زمینه های اختلاف و تنش بین همسران، بلوغ زودرس و دسترسی سریع به باورهای غلط درباره ی مسائل عاطفی و جنسی، افت عملکردهای تحصیلی و شغلی، افزایش مصرف گرایشی، فراهم سازس گسست و درگیری بین نسلی و... برخی از تأثیرات شبکه های ماهواره ای بر خانواده و فرزندان است.^۱

گفتار دوم : فضای مجازی

۱-۲ اینترنت

اینترنت در کنار هزاران فایده و اثر مثبت متأسفانه مواردی نیز نکات منفی دارد که باید آنها را نیز دید و برای جلوگیری از مضرات و آسیب های خطرناکش برنامه ریزی کرد و آگاهی لازم در زمینه آسیب های اجتماعی اینترنت را به کاربران اینترنت که عملاً تمام قشر پویا و فعال جامعه را به عنوان مخاطب دارد، داد.^۲

۱- با توجه به جذابیت کم نظیر آن و نفوذ گسترده ای که در جوامع مختلف پیدا کرده است و همچنین هزینه های اندک آن، یکی از مهمترین ابزار جنگ نرم دشمن محسوب می شود.

۲- آسیب های فرهنگی اینترنت این است که باعث تضعیف اعتقادات و گسترش شبهات فکری و

^۱ ماهواره یا دجالواره، مرکز تولید اندیشه و پاسخگویی سازمان بسیج مستضعفین، ص ۲۸

^۲ علی، علیزاده، آسیب های نو ظهور در کمین خانواده، ص ۶۷

رواج سطحی نگری فکری و گسترش اباحه گری عملی و گسترش محصولات فرهنگ غربی می شود.

۳- دشمن با قدرت شبکه سازی در اینترنت و پیدایش شبکه های ارتباط جمعی توانسته است نقش جدی در تأثیر فرهنگی بر اقوام و ملت ها داشته باشد.^۱

ظهور اینترنت مهم ترین اتفاقی است که در عرصه رسانه ها و در دوران حاضر روی داده است. جذابیت و مقبولیت اینترنت به حدی است که اکثر رسانه های جمعی معتبر همچون مطبوعات، رادیو و تلویزیون و شبکه های ماهواره ایی هم پایگاه اینترنتی دارند تا مخاطبان بیشتری را جذب کنند. قابلیت های ویژه و منحصر به فرد اینترنت آن را به مؤثرترین و مهم ترین ابزار جنگ نرم تبدیل کرده است.

ابزارها و امکانات اینترنت عبارتند از:

سایت های خبری و خبرگزاری های اینترنتی، رسانه های اجتماعی همچون سایت های ارتباط اجتماعی، وبلاگ ها و مکالمات رایانه ای یا همان چت، پیام رسان الکتریکی یا همان ایمیل، فیس بوک، ویکی پدیا، یوتیوپ، تویتر و یاهو مسنجر نمونه های معروف و پرمخاطب در فضای مجازی هستند که می توانند در زمان کوتاهی یک خبر یا فیلم را در صدر پربیننده ترین موارد در دنیا قرار دهند.^۲

۲-۲ شبکه های اجتماعی

در دوران جدید ارتباطات، شبکه های اجتماعی زمینه حضور الکترونیکی افراد را در اجتماعات مختلف و پیرامون یک دیدگاه فراهم می سازند. اینگونه فضاها مجازی می توانند در زمان نقص سیستم های خبررسانی دیگر، وظیفه نشر اخبار را بدون اینکه هیچ گونه مسئولیتی نسبت به گفته های دروغ و شایعات داشته باشند بر عهده بگیرند. فضای مجازی می تواند نقش فعالی به عنوان یکی از مصادیق جنگ نرم داشته باشد.

شبکه های اجتماعی در شبانه روز، زمان زیادی از وقت افراد را به خود اختصاص می دهند. گردانندگان اصلی این شبکه ها در خارج از کشورند و اهداف خاصی از جمله جاسوسی، ترویج

^۱. احمدحسین، شریفی، جنگ نرم، همان، ص ۹۹

^۲. محمدتقی، عارفیان، جنگ نرم، همان، ص ۶۴

فساد و بی بندوباری و جمع آوری اطلاعات اجتماعی کشور را برای برنامه ریزی های خود دنبال می کنند. البته شبکه های اجتماعی یکی از راه های انتشار ارزش های دینی، ملی و انقلابی نیز به شمار می روند.^۱

نتیجه گیری

هرچند رسانه های جمعی مطالب علمی و مورد استفاده دارد اما نباید غافل بود که اکثر آنها اهدافشان تسخیر و تخریب و تباهی انسان ها و به انحطاط کشاندن آنها و فرهنگ ها و آداب و رسوم ها و تبدیل به دهکده جهانی عاری از معنویت ندارد .

^۱. خدایار، ابراهیمی، یار محمد، بای، محمود، سلیمانی، شهاب، قهرمانی، محمد رضا، مقدادی، مهدی، نجفی، احمد، یار محمدی، امادگی دفاعی، همان، ص ۶۴

فصل دوم

رسانه های فردی یا ابزارهای غیر جمعی

در این فصل به رسانه های فردی که شامل تلفن همراه و بازی های رایانه ای می شود و ابزارهای غیر جمعی که شامل نمادها و مدل ها و است پرداخته شده است .

گفتار اول : ابزار های فردی

۱-۱ تلفن همراه و بازی های رایانه ای

با ورود تلفن همراه به عرصه ارتباطات، تحول چشمگیری در این زمینه به وجود آمده است. قابلیت ها و امکاناتی از قبیل پیام کوتاه و بلوتوث نوع جدیدی از ارتباط را در جامعه پدید آورده است. هزینه اندک، آزادی و عدم کنترل پیام های متنی و تصویری، نبود محدودیت های ارتباطی و میل به تفریح و سرگرمی موجب شده است تا بخش عظیمی از اخبار و اتفاقات از طریق پیامک و بلوتوث در مدت زمان کوتاه به سراسر نقاط دنیا ارسال شود. به ویژه آنکه عکس و فیلم های ضد اخلاقی و نیز صحنه هایی که در فضای رسمی امکان انتشار ندارند، بیشترین حجم بلوتوث ها را تشکیل می دهد. از وقتی گوشی های دوربین دار هم به بازار آمده، به جذابیت و فراگیر شدن استفاده از تلفن همراه افزوده است. در بسیاری از موارد، خبرسازی، و پخش وسیع و ناگهانی یک حادثه یا صحنه ی جنجال برانگیز از طریق همین گوشی های کوچک تلفن همراه صورت می گیرد و پیامدهای بزرگی را رقم می زند. تلفن همراه و امکانات و قابلیت های آن ابزاری مهم و مؤثر در جنگ نرم به شمار می رود.^۱

بازی های رایانه ای

یکی از مهم ترین شیوه های تعلیم و تربیت، بازی های کودکان و سرگرمی های آنهاست. به وسیله بازی ها می توان به صورتی غیر محسوس اولاً، ویژگی های شخصیتی و اخلاقی کودکان و نیروها و استعداد های آنان را شناسایی و برای آینده در مورد آنان تصمیم گیری کرد و ثانیاً، در صورت نیاز می توان رفتارهای آنان را نیز از همین راه تغییر داد. نوع بازی می تواند در تغییر نگرش اخلاقی و رفتار افراد تأثیر چشمگیری داشته باشد. به وسیله بازی ها می توان آنان را نسبت به

^۱. محمد تقی، عارفیان، جدی تراز جنگ، همان، ص ۳۶

تخفیف و تحقیر سنت ها، تحریک کرد.

غرب در جنگ نرم خود از تکنولوژی بازی های رایانه ای استفاده فراوانی می کند. از این طریق می کوشد تا ذهن و فکر کودکان و نوجوانان را همراه و سازگار با اندیشه های خود نماید. در بسیاری از بازی های رایانه ای وارداتی سبک زندگی غیر اسلامی و غیر ایرانی تبلیغ می شود و از آنجا که این نوع بازی ها می توانند مستقیماً با کودکان و نوجوانان ارتباط برقرار کنند، نقش تربیتی بسیار زیادی دارند.

در مواجهه با این مسأله افزون بر کنترل بازی های وارداتی لازم است سرمایه گذاری مناسبی در جهت تولید و تکثیر بازی های متناسب با ارزش ها و آداب و رسوم اسلامی و ایرانی خود داشته باشیم. جوانان و دانشجویان متعهد علاقه مند به فعالیت در این عرصه باید از سوی مسئولان فرهنگی کشور، مورد حمایت های مادی و معنوی قرار گیرند. مسئولان فرهنگی ما لازم است بدانند که هر هزینه ای در این زمینه، صرف کنیم چندین برابر سود خواهیم برد و آینده جامعه خود را طراحی و امنیت اخلاقی و روانی و رفتاری کودکان و نوجوانان خود را تضمین کرده ایم.^۱ طراحی بازی های هدفمند رایانه ای برای کودکان و نوجوانان یکی از سیاست های مهم در جنگ نرم است. جذابیت و هیجان کاذب، باعث وابستگی افراد به این بازی ها می شود و به تدریج نگرش ها و اعتقادات مخاطبان تحت تأثیر افکار و اهداف طراحان بازی قرار می گیرد. بی توجهی، غفلت، بیماری های جسمی و ناهنجاری های روانی از جمله پرخاشگری و... مهم ترین ارمغان شوم این بازی هاست. البته پرداختن محدود و متعادل به بازی های تأیید شده ی تولید ملی می تواند بخشی از اوقات فراغت کودکان و نوجوانان را به خود اختصاص دهد.^۲

۲-۱ اسباب بازی

اسباب بازی های وارداتی اغلب مروج و مبلغ فرهنگ غرب و مغایر با فرهنگ و ارزش های اسلامی اند. تولیدکنندگان این وسایل، عموماً با هدف تأثیرگذاری فرهنگی و ترویج افکار و ارزش های مورد قبول خود در میان کودکان و جهت دهی به رفتارهای آنان به تولید انواع گوناگونی از

^۱ احمدحسین، شریفی، جنگ نرم، همان، ص ۱۱۰

^۲ خدایار، ابراهیمی، یارمحمد، بای، محمود، سلیمانی، شهاب، قهرمانی، محمد رضا، مقدادی، مهدی، نجفی، احمد یار، محمدی، امادگی

دفاعی، همان، ص ۶۵

اسباب بازی و عروسک اقدام می کنند. مثلاً عروسک [باربی] که در نقش های مختلفی ظاهر شده است. پرستار، افسر پلیس، معلم، پزشک، خواننده، خلبان از جمله این نقش هاست. این اواخر به دلیل حساسیت های زیادی که درباره ی نقش تربیتی و فرهنگی باربی در برخی جوامع اسلامی ایجاد شده، باربی محجبه نیز وارد بازار شده است. شخصیت های تخیلی مرد عنکبوتی، شرک، بتمن و نام های دیگر ذهن، اندیشه و حتی بخشی از رفتار و گفتار کودکان را تحت الشعاع خود قرار داده اند.

کودک با بازی مراحل رشد جسمی، فکری و اندیشه ای خود را طی می کند. ذهن کودکان یکی از فرصت های حضور اندیشه جامعه مهاجم برای حضور در کانون های اجتماعی جامعه هدف به شمار می آید.^۱

تولید اسباب بازی، امروزه تبدیل به صنعتی شده است که سردمداران و طراحان اصلی آن کشورهای غربی هستند. عروسکهای متنوعی که [باربی] مشهورترین آنهاست، تغییرات بنیادینی را در فرهنگ ها به وجود آورده اند. کودکی که با این عروسک ها انس می گیرد و همراه با آن ها رشد می کند، در بزرگسالی به مدلی واقعی از آن عروسک با همان فرهنگ تبدیل می شود.^۲

گفتار دوم : ابزارهای غیر جمعی

۲-۱ نمادها و مدها

یکی از ابزارهای جنگ نرم، استفاده وسیع و هنرمندانه از نمادها و مدها است. روحیه تنوع طلبی و نوگرایی نوجوانان و جوانان موجب می شود که مدها و نمادها جایگاه ویژه ای در میان آنان داشته باشد.

دشمنان اسلام سعی می کنند با استفاده از این روحیه ابتدا با ترویج مدها و نمادهای خاصی در میان قشر نوجوان و جوان جامعه نفوذ کنند، بعد از ترویج مدها و نمادهای مخصوص خود، سعی می کنند دلبستگان به آنها را با مبانی فکری و ارزشی مورد نظر خود آشنا کنند. بسیاری از فرقه های نوظهور و آیین های وارداتی در گام نخست، برای نفوذ در میان نوجوانان و جوانان از همین

^۱. احمد حسین، شریفی، جنگ نرم، همان، ص ۱۱۲

^۲. محمد تقی، عارفیان، جدی تر از جنگ، همان، ص ۳۲

شیوه استفاده می کنند.

یکی از بهترین راههای مبارزه با این شگرد، طراحی و ترویج مدها و مدل های متناسب با اندیشه ها و ارزش های اسلامی است. به نظر می رسد که دانشگاههای ما باید رشته های طراحی مدل و مد در حوزه های مختلف موی سر و امثال آن را مورد توجه جدی قرار دهند. ما نیاز به مدل ها و مدهایی داریم که بتوانند ضمن رعایت موازین شرعی و ارزش های اسلامی، روحیه تنوع طلبی و نوگرایی قشر جوان جامعه را به شیوه ای درست ارضا کنند.

ترویج و تبلیغ نمادهای اسلامی و طراحی زیبا و هدفمند نمادهای ارزشی و به کارگیری آنها در صنایع مختلف از قبیل: خانگی، لباس، کیف ها، جواهرآلات و... می تواند تا حدود زیادی خطر جنگ نرم را در این عرصه از میان بردارد.

رهبر معظم انقلاب در این باره می فرماید: [این حرف اشتباه نشود با اینکه بنده با مد و تنوع و تحول در روش های زندگی مخالفم، نخیر، مدگرایی و نوگرایی اگر افراطی نباشد، اگر روی چشم و هم چشمی و رقابت های کودکانه نباشد، عیبی ندارد. لباس و رفتار و آرایش تغییر پیدا می کند، مانعی هم ندارد، اما مواظب باشید قبله نمای این مدگرایی به سمت اروپا نباشد، این بد است.

اگر مدیست های اروپا و آمریکا در مجلاتی که مدها را مطرح می کنند، فلان طور لباس را مطرح می کنند، فلان طور لباس را برای مردان یا زنان خودشان ترسیم کردند، آیا ما باید اینجا در همدان یا تهران یا در مشهد آن را تقلید کنیم؟ این بد است، خودتان طراحی کنید و خودتان بسازید.]

هر مد در واقع، تابلو تبلیغاتی یک فرهنگ یا خرده فرهنگ است. پس استفاده کننده از یک مد، باید به مثبت یا منفی بودن فرهنگ آن مد توجه کند و زمام فکر و عمل خود را بدون بررسی دقیق، در اختیار آن مد و صاحبان فرهنگی آن قرار ندهد.^۱

جریان فکری، بیشتر از راه مد و تبلیغ باورهای خاستگاه خود، حضور و گسترش می یابند. در کشورهای غربی، حزب ها جمعیت ها و گروه های فراوانی با باورهای گوناگون دینی، سیاسی، اخلاقی، اجتماعی و فرهنگی وجود دارند که اعتقادهای آنها در بیشتر موارد با هویت اسلامی و ایرانی ما سازگار نیست. به ویژه گروه هایی مثل: شیطان پرستان، همجنس گرایان و فمینیست ها.

این گروه ها برای خود شعارهایی در نوع لباس، نوع دوخت، ترکیب رنگها، طرح خاص، آرایش مو و چهره، دستبندها و گردن آویزها فراهم آورده اند. از این رو استفاده از نشانه های مد آنان می تواند به معنی وابستگی به آن جمعیت ها، پذیرش آنها، علاقه به آنها، هم فکری و هم سویی با

^۱. احمد حسین، شریفی، جنگ نرم، همان، ص ۱۱۳

آنها و تبلیغشان باشد. کار منطقی آن است که پیش از پیروی کردن از این مدها، به شناخت کافی درباره آن گروه، هدف و باورهای آنها دست یابیم. در غیر این صورت، حرکتی انفعالی و بی پایه و تقلیدی کورکورانه شکل خواهد گرفت.^۱

۲-۲ ترویج زبان انگلیسی

یکی از راه های مبارزه با فرهنگ اسلامی این است که فرصت های آموزشی لازم با تأکید بر زبان انگلیسی در اختیار جوانان مسلمان قرار داده شود. از طریق آموزش زبان انگلیسی، می توان پنجره جهان غرب را به روی جوانان مسلمان گشود و آنان را شیفته ی جهان غرب و الگوی زندگی غربی نمود. با توجه به ارتباط تنگاتنگ زبان و فرهنگ و همچنین ارتباط زبان و باورها و ارزش ها ، اگر آموزش های زبان انگلیسی در کشور ما، به ویژه متون آموزشی و مراکز آموزشی و زبانکده ها مورد نظارت قرار نگیرد، در بسیاری موارد، ناخودآگاه به مراکزی برای تبلیغ ارزش ها و فرهنگ غرب تبدیل خواهند شد.^۲

نتیجه گیری

رسانه های فردی و ابزارهای غیر جمعی همگی ابزار اند و به خودی خود مورد ارزش گذاری قرار نمی گیرند . به همین دلیل می توان ومی باید در جهت ترویج حقیقت و دفاع از اسلام مورد بهره برداری قرار گیرند .

^۱. محمدرضا، خانی، پرنیان، چاپ نهم، نشر قم اشک یاس، ص ۳۸

^۲. احمدحسین، شریفی، جنگ نرم، همان، ص ۱۴۸

بخش چهارم

اهداف جنگ نرم و راه های مقابله با آن

فصل اول

اهداف جنگ نرم

هدف دشمنان در جنگ نرم تسلط فکری و فرهنگی بر ملت هاست و تغییر باورها و ارزش های آنان است. آنان راهبردها و شگردهای مختلفی برای نفوذ در میان ملت ها طراحی کرده اند، در این فصل می کوشیم به اختصار نمونه هایی را مطرح کنیم.

گفتار اول : تهاجم به فرهنگی

۱-۱ تخریب فرهنگ و هویت اسلامی

فرهنگ یک جامعه، یعنی تمامیت باورها و ارزش های آن جامعه و همچنین آداب و رسوم برآمده از آن باورها و ارزش ها. یکی از شگردهای جنگ نرم این است که هویت و فرهنگ اسلامی ما را به صورتی نامحسوس از میان بردارند و یا اینکه آن را خرد و ناچیز جلوه دهند. آن را عامل عقب ماندگی معرفی کنند. متری ترین تعالیم را به عنوان تعالیمی ضد بشریت معرفی کنند. البته برای تخریب فرهنگ یک جامعه لازم است جهان بینی و ارزش های آن تخریب یا تضعیف شود و در آن صورت آداب و رسوم اجتماعی و شیوه ی زندگی نیز دگرگون خواهد شد.

در جنگ نرم به منظور ضربه زدن به مبانی اعتقادی و جهان بینی اسلامی بیشتر سعی می شود به صورت غیر مستقیم و از راه تغییر ارزش ها حرکت کند. گناه و کارهای خلاف اخلاق، مقدم بی اعتقادی و تکذیب آیات الهی است.

قرآن کریم می فرماید: ((ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ أَصَاؤُوا السَّوْءَ أَنْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَ كَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ))^۱

((سپس سرانجام کسانی که مرتکب رفتارهای بد شدند، به جایی رسید که آیات خدا را تکذیب کردند و آنها را به مسخره گرفتند.))

دشمنان نیز از راه ترویج ارزش های غربی که در تضاد کامل با ارزش های اسلامی است سعی دارند به هدف خود برسند. ترویج پول پرستی، تجمل گرایی، دنیا طلبی، شهوت گرایی در جوامع

^۱.سوره روم، آیه ۱۰

اسلامی نهایتاً مسلمانان را از هویت اسلامی خود دور می کند.^۱

رفتار یک فرد مبتنی بر اعتقادات، باورها و چگونگی فکر کردن و اندیشیدن او است. تغییر در رفتار می تواند موجب تغییر در حوزه های دیگر نیز شود. بدیهی است با تغییر هر رفتار، مدل خای رفتاری جدید براساس باورها و افکار جدید جایگزین مدل های قبلی می شود. ظاهری ترین نمود این جنبه از تغییر را می توان در طرز پوشش، تغییر ذائقه و... دانست.^۲

۲-۱ تغییر در سبک زندگی

سبک زندگی هر فردی بیانگر هویت شخصی و معرف شخصیت آن فرد است. فرماندهان جنگ نرم برای تغییر باورها و ارزش های جامعه ی هدف، سعی می کنند از راه دگرگون کردن شیوه ی زندگی افراد، وارد شوند. تغییر در نوع پوشش، آرایش، طرز خوراک و نوع معماری و مدها و مدل های مختلف، زمینه ی تغییر در باورها و ارزش های افراد را نیز فراهم می کنند، هر چند پذیرش این نوع تغییرات، بستگی به تغییر در باورها و ارزش ها و ذهنیت ها هم است. به تعبیر دقیق تر رابطه ی باورها و ارزش ها و سبک زندگی رابطه ای متقابل است. ابزارهای رسانه ای و اطلاع رسانی و تبلیغی و ابزارهای مکتوب و تصویری، همگی برای تغییر در سبک زندگی به خدمت گرفته می شوند و به صورت غیر مستقیم اهداف پشت پرده را عملیاتی می کنند.

برای مثال تغییراتی که در نوع معماری ایرانیان در سالهای اخیر ایجاد شده است همگی نشانه ای از تأثیر پذیری آنان از سبک زندگی غربی است. در معماری چند دهه قبل ایرانیان خبری از آشپزخانه های آپن، سرویس های بهداشتی داخل خانه، اتاق های دویلکس، شیشه های رفleks و امثال آن نبود. خانه ها معمولاً دارای اندرونی و بیرونی بودند. سرویس های بهداشتی در خارج از خانه و معمولاً گوشه ای از حیاط ساخته می شدند.

سبک های جدید معماری، به ویژه در منازل مسکونی سنخیت بسیار کمی با ارزش های ایرانی و اسلامی دارد و بیشتر با سبک زندگی غربیان سازگار است.^۳

۳-۱ از بین بردن فرهنگ ایثار و شهادت

۱. احمد حسین، شریفی، جنگ نرم، همان، ص ۱۴۵

۲. حمید، هاشمی، جنگ نرم، نبرد در دنیای معاصر، همان، ص ۱۰۹

۳. احمد حسین، شریفی، جنگ نرم، همان، ص ۱۴۶

رهبر معظم انقلاب می فرماید: (امروز هدف جنگ نرم دشمن و جنگ پنهان دشمن این است که مردم را از عرصه جهاد و مقاومت دور کند، مردم را نسبت به آرمانها بی تفاوت کند، هدفشان این است. تبلیغات وسیعی که میلیاردها دارند خرجش می کنند با این هدف انجام می گیرد که ملت ایران را مأیوس کنند و از صحنه خارج کنند، هدف این است.)

در دین اسلام، جانبازی و از خودگذشتگی، از نشانه های مؤمنان است. همواره مؤمن با جان و مال خود در راه تحقیق هدفش می کوشد و ایثار می کند، به دلیل آنکه رفتار هر فردی، زائیده ی اعتقادات اوست و هیچ چیز برای مؤمن ارزنده تر از رضای خدا نیست. حاضر است از جان و مال و هستی خود بگذرد تا رضای الهی را به دست آورد^۱.

(تحلیل خودم): خالی بودن زندگی از این فرهنگ (ایثار و شهادت) بسیار خطرناک و عامل سقوط انسان از مرتبه انسانیت و سبب نابودی جامعه می شود.

دشمنان با تقویت روحیه ی خود خواهی و خودپرستی، که در نقطه ی مقابل ایثار و گذشت است، انسان ها را از جهاد و مبارزه باز می دارند، طبیعی است که با وجود این صفات، روحیه ی ایثار و شهادت دیگر مفهومی نخواهد داشت.

هنگامی که فرهنگ یک ملت تغییر پیدا کند و فرزندان با فرهنگ غربی مانوس شوند وان را الگو و سرمشق زندگی خویش قرار دهند، دیگر مشکلی با تسلط جسمی بیگانگان برخویش نخواهند داشت زیرا قبلاً مورد استعمار فرهنگی و اعتقادی و روحی شده اند، در این صورت واژه های ایثار و شهادت نزد این ملت مفهومی نخواهند داشت، ایستادگی و مقاومت تا پای جان برای دفاع از وطن را بی معنی می بیند و اساساً وجود دشمن را توهم می پندارند.

گفتار دوم: تهاجم به خانواده

۲-۱ فروپاشی بنیان خانواده (تحلیل خودم)

(تحلیل خودم): هدف اصلی و چشم انداز دشمن در جنگ نرم علیه خانواده، فروپاشی و انحراف بنیان خانواده است. دشمنان فرهنگی تلاش دارند از طرق گوناگون بنیاد خانواده را متزلزل کنند، چرا که پرورش و تربیت دینی از خانواده شکل می گیرد. دین از طریق خانواده آموخته و انتقال

^۱. مهناز، رحمانی، ترویج فرهنگ ایثار و گذشت در رسانه، چاپ اول، ناشر مرکز پژوهش های اسلامی، صدا و سیما، ص ۱۱

داده می شود و اساس تربیت دینی، خانواده است. لذا دشمن می خواهد مفهوم خانواده را ویران کند زیرا تضعیف عنصر خانواده در افراد و جامعه، سبب تضعیف رکن هویت و شخصیت افراد و سرگرمی به امور کم اهمیت و مبتذل شده و این امر، نفوذ فرهنگی و نهایتاً تغییر فرهنگ را میسر می سازد و این دقیقاً نقطه ی مقابل جایگاه مطلوب خانواده در جامعه اسلامی ایرانی است.

ترویج اباحه گری، بی معنی ساختن مسائل حلال و حرام مرتبط با خانواده، تقبیح ازدواج زود هنگام و تشویق به تأخیر انداختن در ازدواج به بهانه های گوناگون، دشوارسازی ازدواج با ترویج تجمل گرایی و آداب و رسوم بلاوجه، نمایش زندگی خانوادگی با محوریت عدم آزادی و قید و بند و عدم لذت و... نمونه ای از اقدامات دشمنان در جنگ نرم علیه خانواده است.

مخاطبین به خصوص جوانان گاهی به دلیل ضعف فرهنگی دینی، اعتقادی، اخلاقی و سواد رسانه ای با قرار گرفتن دائم در معرض ابزارهای جنگ نرم به تدریج در خصوص این موضوعات (خیانت، روابط غیر اخلاقی و...) دچار تغییر نگرش شده و نوعی حساسیت زدایی در این زمینه صورت می گیرد و در دراز مدت با کمرنگ شدن اخلاق و ارزش های مذهبی، گسترش فساد به از هم پاشیدگی خانواده می انجامد.

مقام معظم رهبری در این باره می فرمایند: (آن کسانی که می خواهند در یک کشور یا جامعه ای نفوذ پیدا کنند، فرهنگ آن جامعه را در مشت خود بگیرند و فرهنگ خود را بر آنها تحمیل نمایند، یکی از کارهایشان معمولاً متزلزل کردن بنیاد خانواده است. کما اینکه در خیلی از کشورها این کار را متأسفانه انجام دادند. مردها را بی مسئولیت و زنها را بد اخلاق کرده اند.)

۲-۲ افزایش طلاق (تحلیل خودم)

مشکلات زناشویی که عمده ی آنها را ابزارهای جنگ نرم به وجود می آورند موجب سردی روابط همسران و کاهش ارتباط در خانواده ها و در نهایت موجب افزایش طلاق می شوند. ابزارهای جنگ نرم با عادی سازی دوستی و روابط با جنس مخالف حتی برای متأهلین و ترویج بی غیرتی از طریق سریالهای خیانت محور، اینترنت و شبکه های اجتماعی و... باعث اختلاف میان زن و مرد از طریق ایجاد سوء ظن نسبت به رفتار یکدیگر و افزایش سطح توقعات از هم می شود.

آسیب دیگر این ابزارها، بی معنی و تحمیلی نشان دادن ازدواج و ترویج خانواده گریزی و معرفی

بیرون از خانواده به عنوان محل رسیدن به آرزوها و خانواده به عنوان مانع آن، بنابراین زن و مرد برای رسیدن به آزادی و لذت به طلاق روی می آورند.

دیگر آنکه اولویت دادن به مسائل اقتصادی ظاهری و گسترش رفاه طلبی، چشم و هم چشمی و مصرف گرایی که لازمه ی آن صرف وقت بیش از حد به این مسائل است و به تبع آن نداشتن وقت برای آرامش روانی و درک متقابل و ارتباط تنگاتنگ در خانواده، باعث افزایش اختلاف خانوادگی و منجر به طلاق می شود.

و در نهایت با ترویج بدعت هایی همچون جشن طلاق از این مقوله قبح زدایی می کنند.

۲-۳ کم رنگ کردن نقش همسری و مادری (تحلیل خودم)

همسری و مادری جایگاه ویژه ای است زیرا علاوه بر اینکه این جایگاه در اسلام، به خصوص در نقش مادری، بسی والا و مورد احترام و ستایش است، برای یک زن مسئولیت حساسی نیز می باشد. زیرا زن مدیریت امور خانواده در درون منزل را برعهده دارد و از آن مهم تر تربیت فرزندان و نسل آینده به دست اوست.

به همین دلیل دشمنان با به کارگیری ابزارهای مختلف جنگ نرم به زنان خانواده دوست برچسب زنان عقب مانده، غیر امروزی و افسرده را می زنند و احترام و اطاعت زن نسبت به شوهر را بی اهمیت جلوه می دهند که باعث سردی و دلزدگی در روابط میان همسران می شود و این تأثیر منفی مستقیم بر کانون خانواده دارد.

همچنین سیاه نمایی علیه وضعیت زنان خانه دار، تشویق به مصرف گرایی، داشتن درآمد مستقل، کار در بیرون از منزل به عنوان ارزش و به تبع آن کاهش ارتباط عاطفی و نقش همسری و مادری زنان می شوند.

تنزیل جایگاه مادری، تقبیح کار در خانه و خانواده داری برای زن به منظور باز داشتن آنها از انجام وظایف در خانه و خانواده از تأثیرات جنگ نرم است. و تا آنجا پیش رفته اند که مادران به میل و رغبت خویش امر تربیت فرزندان خود را به خارج از خانواده یعنی به مهدکودک ها و مراکز آموزشی می سپارند و مهدکودک جایگزین آغوش پرمهر مادر می شود که قطعاً آسیب های بسیاری بر کودک و خانواده و در نهایت به جامعه وارد می شود.

گفتار سوم : تهاجم به ارزش ها

۱-۳ ایجاد بحران اخلاقی

یکی دیگر از اهداف دشمن در تهاجم فرهنگی ایجاد بحران اخلاقی در ابعاد فردی، اجتماعی و خانوادگی است. در بعد فردی کاری می کنند که جوانان ما آداب اخلاقی را در رفتار خود رعایت نکنند و آنها را بد اخلاق و بی ادب بار بیاورند و در این مورد از هیچ کوشش و تبلیغی دریغ نمی کنند. عدم احترام به پدر و مادر، عدم احترام به معلم، عدم احترام به دوستان و همسالان از مصادیق این بحران اخلاقی است.

رعایت نکردن حجاب و پوشش مناسب در بین دختران و پسران از مصادیق دیگر بحران اخلاقی در بعد فردی است. در بعد اجتماعی سعی می کنند اجتماع و جامعه را ناامید، مسموم و ضد اخلاق نشان دهند و سرمایه های زیادی را در این زمینه خرج می کنند و تلاش هایی هم به کار گرفتند، به طوری که ارزش در جامعه به ضد ارزش و معروف به منکر تبدیل شود.

و در بعد خانوادگی دشمن پی برد که اگر بتواند کانون خانواده را هدف قرار بدهد بسیار آسانتر به مقصود خود می رسد. خانواده ای که دچار بحران شده باشد، دیگر از آغوش آن خانواده، شهدایی مثل محمد حسین فهمیده ها پرورش پیدا نمی کنند، دیگر این جوانان پاک را در جامعه نخواهیم داشت، از خانواده ای پاک، فرزندان پاک پرورش می یابند. از مصادیق بحران اخلاقی می توان به فرار از منزل، خودکشی و طلاق اشاره کرد.^۱

۲-۳ الگوسازی فرهنگی و اجتماعی

نقش الگوها در جهت دهی به زندگی اجتماعی جوانان و نوجوانان برکسی پوشیده نیست. یکی از شگردهای دشمنان برای تسخیر ذهن و روح جوانان، معرفی الگوهای متناسب با فرهنگ غرب است. الگوی ورزشکاران، ورزشکاران غربی معرفی میشوند و الگوی هنرمندان، هنرمندان هالیوودی. الگوی جوانان نیز جوانان غربی و به همین ترتیب در همه ی موارد، زندگی ایدئال، زندگی غربی معرفی می شود.

^۱. حسین، مظاهری، اخلاق و وجدان، چاپ اول، انتشارات شفق، ص ۸۹

با این کار در حقیقت ناخودآگاه مسخ فرهنگی و ارزشی رخ می دهد. الگوی زندگی یک جوان مسلمان شیعه، یک غربی لیبرال بی دین معرفی می شود و تمام آرزوی این جوان، آن است که مثل فلان هنرپیشه هالیوودی یا مثل فلان خواننده شیطان پرست، بپوشد و بخورد و بگوید و برود و بنشیند.

همچنین تلاش گسترده ای در جهت نخبه سازی و الگوسازی، به ویژه در مسائل فکری و فرهنگی می کنند. با استفاده از ابزارهای تبلیغاتی، رسانه ای، اینترنت و ماهواره و گاهی حتی افرادی که از لحاظ علمی از سطح متوسط جامعه پایین تر هستند به عنوان چهره های علمی موفق معرفی می شوند تا در موقع لازم از آنها بهره برداری مناسب صورت گیرد.

جوانان و نوجوانان و حتی کودکان نیاز به الگوی رفتاری دارند و ما باید بتوانیم برایشان الگوی مناسبی معرفی کنیم و گر نه خودشان به دنبال الگوی ناخواسته می روند یا به الگوی معرفی شده از طرف دشمنان رجوع می کنند.^۱

به عنوان مثال مقام معظم رهبری می فرمایند: (چرا امیرالمؤمنین را فقط به عنوان یک چهره ی دوران چهل ساله، پنجاه ساله و شصت ساله می بینند. درخشش امیرالمؤمنین در دوران جوانی همان الگوی ماندگار است که همه ی جوانان می توانند آن را سرمشق خودشان قرار بدهند. در دوره ی جوانی در مکه، یک عنصر فداکار، باهوش، یک جوان فعال، یک جوان پیشرو و پیشگام بود.)

۳-۳ تربیت نسل جدید طبق فرهنگ غرب

خانواده به عنوان اصلی ترین کانون تربیت و پرورش کودک و نوجوان مورد امواج تیرهای مسموم و افت زای بیگانگان و دشمنان اسلام و انسانیت و بشریت، قرار گرفته است گویی که دریافته اند با تزلزل خانواده نقش شوم خود را عملی و به سیاست تهاجم گونه خود بر تخریب شخصیت مخصوصا جوانان نزدیک می شوند.^۲

خانواده ها را دچار حالت مسخ شدگی و از دست رفتن عقلانیت می کند و از مسیر اصلی تربیتی

^۱. احمدحسین، شریفی، جنگ نرم، ص ۱۴۷

^۲. ماهواره یا دجالواره، همان، ص ۳۱

خود که ریشه در مکتب اسلام دارد فاصله می دهند.^۱

دشمن از طریق جنگ نرم و سلطه فرهنگی، بانسانه گیری ذهن و اندیشه نسل جوان سعی می کند تا سبک زندگی، نوع تفکر، بینش سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، و فرهنگی کشورها را دچار استحاله کند و سبک زندگی و نمادهای جامعه غربی را جایگزین آن کند.^۲

اگر نسل جدید با فرهنگ القاء شده از طرف غرب تربیت شوند، در زندگی فردی فساد و بی بند و باری و عدم تعهد به خانواده، تنوع طلبی، خیانت، عدم احترام به پدر و مادر و... را به ارث خواهند برد، و در زندگی اجتماعی با فرهنگ خود بیگانه و با وظایف اسلامی خویش نا آشنا خواهند بود و در این صورت ارکان خانواده منهدم و متلاشی و جامعه رو به افول کشیده خواهد شد.

نتیجه گیری

اگر بخواهیم در مقابل تهاجم نرم دشمنان، علیه باورها و ارزش های اسلامی به درستی مقاومت کنیم و نقشه های آنان را خنثی کنیم، به ناچار باید از اهداف و ایده های آنان آگاهی داشته باشیم تا بتوانیم برنامه های دفاعی خود را تنظیم کنیم و از تهاجم دشمنان به فرهنگ و ارزش ها و خانواده ها جلوگیری کنیم.

^۱. همان، ص ۳۳

^۲. همان، ص ۲۸

فصل دوم

راهکارهای مقابله با جنگ نرم

مقدمه

با وجود این مقدار از تهدیدات دشمن، عقل سلیم حکم می کند عاقلانه در این راه قدم بر داریم و راه هایی برای مقابله با جنگ نرم پیش بینی کنیم . در این فصلبرخی تکنیک های مقابله با جنگ نرم و رفتارهای عملی وهمچنین مواردی برای تقویت باورهای دینی بیان شده است .

گفتار اول: تکنیک های جنگ نرم

تکنیک های جنگ نرم بسیار متنوع و پیچیده است. برخی از این تکنیک ها که با اتکا بر جنگ روانی طراحی می شود، عبارتند از:

۱- دسته موزیک: در این تکنیک، بسیاری از جمعیت هدف کار معینی را انجام می دهند یا باور مشخصی را می پذیرند. نمونه ی این پدیده در تبلیغ کالاهای مصرفی کاذب مثل نوشابه ها به چشم می خورد. عده ی زیادی از مردم، از هنرپیشه یا یک گروه خاص مشهور به صورت کورکورانه تبعیت می کنند و بدین صورت کالاهای غیر ضروری، ضروریات زندگی آنها می شود.

۲- سفارش و توصیه: استفاده از کلمات و جملات شخصیت های مشهور و توصیه ها و نظرهای آنها برای تحریک و انحراف مردم ناآگاه، یکی دیگر از این تکنیک هاست. کسانی که به شدت با عقیده ای مخالف اند، با دریافت نظر شخصیت محبوبشان، نظر خود را درباره ی آن موضوع به راحتی تغییر می دهند. افراد برای اینکه خود را شبیه چهره های محبوب خود کنند، ناخودآگاه از رفتار یا اندیشه آنان تبعیت می کنند.

۳- انتقال: در این روش باز هم از انسان های مشهور استفاده می کنند، بدین ترتیب که به مخاطب گفته می شود، فلان شخص شناخته شده، چنین فکر می کند. حتی ممکن است با انتشار اخبار جعلی جایگاه یا تفکر او را در جامعه بالا ببرند. عکس این مورد نیز وجود دارد که برای کوچک کردن یا نابودی یک فرد، از اخبار جعلی و دروغ های بیشتر استفاده می شود.^۱

۴- تکرار: کسانی که می خواهند عقیده و تفکری را در جامعه رواج دهند، همچون تبلیغ کالاهای جذاب، به تکرار جملاتی درباره ی گزاره اقدام می کنند. به مرور زمان آن عقیده یا تفکر حتی در ذهن مخالفان هم نفوذ و رسوخ پیدا می کند. در این زمینه از هر وسیله ای که جذاب باشد، برای

^۱.محمدتقی، عارفیان، جدی تر از جنگ، ص ۲۷

ترویج تفکرات خود استفاده می کنند .

۵- جملات مهیج و جذاب: انسان همواره به دنبال زیبایی هاست. کلمات و جملات زیبا و مهیج به سادگی حس درونی انسان را برمی انگیزند و باور و عقیده ی او را نسبت به تفکری خاص، تغییر می دهند. رسانه ها با استفاده از کلمات اثر گذار حتی از عقاید مذهبی افراد برای رسیدن به اهداف خود بهره می برند.

۶- شستشوی مغزی: در این روش از فن تلقین استفاده می شود و با تبلیغات مستقیم، افکار مردم را به شکل واحدی در می آورند. در این روش قدرت تعقل و اندیشه را از مخاطب می گیرند تا هرچه را که می خواهند، به راحتی بپذیرد و باور کند.

۷- مستندسازی: در تکنیک مستند سازی، از اعتبار یا جایگاه شخص مورد اعتمادی برای رد یا حمایت یک سیاست، عملکرد، برنامه یا شخصیت خاص استفاده می شود. بدین ترتیب جمعیت مخاطب دیدگاه خود را با افکار مقامات رسمی سازگار می کند. رسانه های غربی برای القای ناامیدی در جوامع دیگر و متهم کردن برخی کشورها به خشونت، به طور دائم از این تکنیک استفاده می کنند.

۸- سکوت: زمانی که جنگ روانی دشمن کارساز نیست، یکی از بهترین شیوه های ضد جنگ روانی، سکوت و بی اعتنائی ظاهری است. بسیاری از اوقات سکوت نوعی مبارزه ی منفی محسوب شده، سخنان و حرکات دشمن را بی ارزش و بی اعتبار می سازد و همچنین امکان بررسی بازخورد تبلیغات دشمن را کاهش می دهد.^۱

۱-۱ روشنگری

وظیفه ی علما و استادان به عنوان فرمانده هان جنگ نرم روشنگری درباره ی ابعاد مختلف جنگ نرم و تبیین وظایف سایر اقشار مردم و سایر بخش های جامعه است. جنگ نرم ماهیت پیچیده ای دارد به همین دلیل وظیفه ی عالمان و روشن بینان دشوار است. ایشان باید در این زمینه به روشنگری و شفاف سازی بپردازند، و ابعاد این جنگ را برای همگان تبیین نمایند.

بنابراین فرماندهان اصلی، اهل علم و دانش هستند که باید به مردم بشناسانند که اگر کسی می خواهد راه حق را طی نماید و در صراط مستقیم استوار بماند، حتماً نیازمند شناخت راه باطل

^۱. همان

است. یکی از راههای تشخیص حق و باطل، شناخت اهل باطل است. امام علی علیه السلام نیز این حقیقت را تأکید می کند که هرگز به حقیقت و سعادت دست نمی یابید، مگر آنکه روی تافتگان از راه حق و درماندگان از سعادت را بشناسید: (اعلموا انکم لن تعرفوا الرشد حتی تعرفوا الذی ترکہ ولن تأخذوا بميثاق الكتاب حتی تعرفوا الذی نقضه و لن تمسکوا به حتی تعرفوا الذی نبذه).^۱

بدانید که تا واگذارنده ی رستگاری را نشناسید، رستگاری را نخواهید شناخت و تا شکننده ی پیمان قرآن را ندانید، با قرآن پیمان استوار نخواهید ساخت و تا واگذارنده ی قرآن را به جای نیاورید، در قرآن چنگ نتوانید انداخت.

همچنین تأکید امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری به اینکه اگر دشمنان و رسانه های بیگانه به امری تشویق کنند، مردم باید نسبت به آن حساسیت ویژه داشته باشند و اگر از فردی یا جریانی دفاع کردند، مردم باید با دقت بیشتری افکار و رفتار آنها را زیر نظر داشته باشند، حاکی از همین حقیقت است.^۲

۲-۱ پیشگیری از نفوذ عوامل فرهنگی دشمن

عناصر خود فروخته فرهنگی، مطبوعات، فیلم های مبتذل، شبکه های اجتماعی گمراه کننده و ... نمونه هایی از عوامل فرهنگی دشمن برای به انحراف کشیدن جوانان به شمار می آیند. نگرهبانی از ارزش های الهی، بینشی ژرف می طلبد، بینشی که در سایه آن همه عوامل فرهنگی غرب را شناسایی و کنترل نموده و در صورت لزوم طرد و منزوی سازد. به وجود آوردن چنین بینشی از طرف خانواده ها در فرزندان، زمینه را برای خشی سازی این حربه ی خطرناک و آگاه بودن آنها در هنگام رویارویی با این عوامل، فراهم می سازد. با چنین درایتی از طرف خانواده و عمل نمودن فرزندان و به خصوص قشر جوان جامعه، مطمئناً شاهد شکست دشمنان در این مورد نیز خواهیم بود.^۳

^۱. گردآوری شریف، رضی، مترجم محمد دشتی، نهج البلاغه، همان، خطبه ۱۴۷، ص ۱۴۴

^۲. احمد، شریفی، جنگ نرم، همان، ص ۲۰۷

^۳. زهرا سادات، قادری، نقش خانواده در مقابل تهاجم، فرهنگی، همان، ص ۲۱

۳-۱ رفع آسیب ها

یکی از مهم ترین زمینه های جنگ نرم دشمنان، استفاده از نقاط ضعف و آسیب های اجتماعی و فرهنگی است. دشمنان از طرفی با برجسته سازی این آسیب ها، می کوشند مردم را نسبت به اسلام و سبک زندگی اسلامی مأیوس کنند و از طرفی با بیان خوبی ها و فضایل فرهنگ غرب و زندگی آزادانه و بی قید و بند آن را بهترین جایگزین معرفی کنند.^۱

با توجه به موضوع تحقیق به نقش خانواده در رفع آسیب ها می پردازیم. از وظایف خانواده ها این است که با فرزندان خود دوستی و فاصله را حذف کنند، به گونه ای که آنان به راحتی بتوانند مشکلات و نیازهای خود را با والدین در میان بگذارند. دیگر آنکه تقویت اعتقادات دینی فرزندان در کنار پای بندی عملی والدین به آموزه های دینی، ایجاد بستر مناسب برای احساس امنیت، آرامش، صفا، صمیمیت و درک متقابل والدین و فرزندان، تلاش در جهت تأمین نیازهای مادی و معنوی و همچنین نیازهای روحی و عاطفی و مراقبت والدین نسبت به اعمال و رفتار فرزندان خود باعث می شود که فرزندان فرهنگ و سبک زندگی اسلامی را مشتاقانه در پیش گیرند و فریب تبلیغات دروغین دشمنان نشوند. (تحلیل خودم)

۴-۱ پذیرش وقوع جنگ

نخستین گام در مقابله با جنگ نرم دشمنان، پذیرش وقوع جنگ است. از ویژگی های جنگ نرم مخفیانه و پنهان بودن آن است. به همین دلیل برای بسیاری از افراد، قابل شناخت نیست و حتی گاهی انکار هم می شود و مدعیان وقوع جنگ به عنوان افرادی وهم زده و خیال زده معرفی می شوند. بی جهت نیست که از اواخر دهه ی شصت، مقام معظم رهبری دائماً و با بیانات متعدد و متنوعی از وقوع جنگی همه جانبه و فراگیر به نام جنگ فرهنگی و تهاجم فرهنگی و جنگ نرم سخن می گویند. مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۶۹/۲/۱۲ تأکید کردند: امروزه دشمن بیشترین همت خود را روی تهاجم فرهنگی گذاشته است... مثل جنگ نظامی، چشم ها را باید باز کرد و صحنه را شناخت...

^۱ احمدحسین، شریفی، جنگ نرم، ص ۲۰۹

اگر ندانید که دشمن کار می کند یا از آنکه می داند فرمان نبرید... پشت سرش شکست است.^۱

گفتار دوم: تقویت باورهای دینی

۱-۲ گسترش فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر

مسأله ی امر به معروف تکلیف همیشگی مسلمانهاست. جامعه ی اسلامی با امر به معروف و نهی از منکر زنده می ماند. قوام حکومت اسلامی به امر به معروف و نهی از منکر است. منکرات هم اخلاقی، هم سیاسی هم اقتصادی است. همه جا هم جای نهی از منکر است. یک دانشجو هم می تواند در محیط درس و علم نهی از منکر کند، یک کارمند شریف هم در محیط کار خود می تواند نهی از منکر کند، یک هنرمند هم با وسایل هنری خود می تواند نهی از منکر کند.

شهید مطهری در این باره می فرماید: (امر به معروف و نهی از منکر، یگانه اصلی است که ضامن بقای اسلام و به اصطلاح علت مبقیه است. اصلاً اگر این اصل نباشد اسلامی نیست. رسیدگی کردن دائم به وضع مسلمانان است. آیا یک کارخانه بدون بازرسی و رسیدگی دائم مهندسان متخصص قابل بقاست. اصلاً آیا ممکن است یک سازمانی همین طور به حال خود باشد، هیچ درباره اش فکر نکنیم و در همین حال به کار خود ادامه دهد؛ ابداً. جامعه نیز چنین است. بلکه صد در صد برتر و بالاتر.^۲)

۲-۲ ترویج فرهنگ نماز، قرآن و دعا

یکی دیگر از راه های مقابله با جنگ نرم همانطور که خود قرآن می فرماید: (إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ)^۳ نماز است. نماز به انسان در برابر فحشا و منکرات مصونیت می دهد. برقراری ارتباط با خدا یعنی گسستن هر نوع ارتباط با غیر خداست. روزی پنج بار تکلم و گفتگو با خدا، استعانت و هدایت خواستن از او، طهارت جسمی (وضو) که مقدمه ی طهارت روحی است، تأثیر

^۱. همان، ص ۲۰۶

^۲. مجموعه آثار مطهری، ج ۷، چاپ سیزدهم، انتشارات صدرا، ص ۲۳۵

^۳. سوره عنکبوت، آیه ۴۴

بسزایی در دوری انسان از گناه دارد، به ویژه اگر این ارتباط در دوران جوانی باشد. کسی که همیشه با قرآن از طریق تلاوت، تفکر و تأمل و مطالعه ی تفسیر آیات با قرآن مأنوس باشد، به یقین قرآن او را حفظ خواهد کرد. ترویج کلاسهای قرآن، تفسیر قرآن، حفظ قرآن و حتی تلاوت مداوم چند آیه ای از قرآن نقش بزرگی در حفظ و صیانت جوانان از تهاجم فرهنگی دشمن دارد.

در مورد دعا باید گفت: در روایات آمده که دعا سلاح مؤمن است، اگر مؤمن بخواهد به جنگ دشمن آنهم دشمن فرهنگی برود، بزرگترین و مؤثرترین سلاح دعا خواهد بود.

۲-۳ تقویت اعتقادات و ارزش های اخلاقی

اعتقاد به حقایق با عظمتی چون آفریدگار جهان، پیامبران الهی و رستخیز نوعی تعهد در افراد بوجود می آورد و میزان مصونیت آنها را در برابر یورش فرهنگی بیگانگان افزایش می دهد. به عبارت دیگر خانواده ها با تقویت باورهای دینی و بینش درست در خود و فرزندان در زمینه ی اعتقادات و ارزش های اخلاقی می توانند آنها را به سنگری نفوذ ناپذیر در برابر هجوم فرهنگی دشمن تبدیل نمایند، چنین ایمانی فرزندان را به جهت گیری صحیح رفتاری رهنمون می سازد و از کج روی ها و ناهنجاریها باز می دارد.^۱

(تحلیل خودم) اگر هدف اصلی جنگ نرم تغییر باورها و ارزش های اسلامی است، بنابراین بهترین راه مبارزه با آن ترویج و تقویت فرهنگ اسلامی و الهی است و این مبارزه ی نرم تا جایی ادامه یابد که توان دشمنان به حداقل برسد به گونه ای که نتوانند هیچ ضربه ای به بنیان خانواده وارد سازند.

از طرف دیگر یک مسلمان ضمن آنکه به تقویت مبانی اعتقادی و عقلانی خویش می پردازد، در انجام مناسک مذهبی خود نیز باید پایبند به احکام و توصیه های اخلاقی باشد، و در ارتباط با رعایت حدود انسانی و اجتماعی و مراقبت بر اعمال و گفتار خویش تلاش نمایند و به تحصیل کمال و فضایل اخلاقی و انسانی بپردازد.

گفتار سوم : رفتار های عملی

^۱ زهرا سادات، قادری، نقش خانواده در مقابل تهاجم فرهنگی، همان، ص ۱۸

۱-۳ تربیت و نظارت والدین بر فرزندان

بی شک نخستین مدرسه‌ی هر انسانی دامن مادر و آغوش پدر اوست، و در همین جا است که نخستین درس‌های فضیلت یا رذیلت را می‌آموزند. و اگر مفهوم تربیت را اعم از تکوینی و تشریعی در نظر بگیریم نخستین مدرسه رحم مادر و صلب پدر است که آثار خود را به طور غیر مستقیم در وجود فرزند می‌گذارد و زمینه‌ها را برای فضیلت و رذیلت آماده می‌سازد. به همین دلیل در خانواده‌های پاک و با فضیلت غالباً فرزندان با فضیلت پرورش می‌یابند و بالعکس افراد شرور غالباً در خانواده‌های شرور و آلوده‌اند.

درست است که اخلاق و صفات روحی انسان اعم از خوب و بد از درون او برمی‌خیزد و با اراده او شکل می‌گیرد ولی انکار نمی‌توان کرد که زمینه‌های متعددی برای شکل‌گیری اخلاق خوب و بد وجود دارد که یکی از آنها وراثت از پدر و مادر و همچنین تربیت خانوادگی است، و این مسأله قطع نظر از تحلیل‌های علمی و منطقی، شواهد عینی و تجربی فراوان دارد که قابل انکار نیست.

به همین دلیل برای ساختن فرد یا جامعه آراسته به زیورهای اخلاقی باید به مسأله وراثت خانوادگی و تربیت‌هایی که از نونهالان در دامن مادر و آغوش مادر می‌بینند توجه داشت و اهمیت این دوران در ساختار شخصیت انسان‌ها را هرگز فراموش نکرد.^۱

در بحث نظارت، والدین در هر زمان باید بدانند که فرزندشان کجاست و با چه کسانی مأنوس است؟ باید بر معاشرتهای فرزندان نظارت کرد. نظارت‌ها نسبت به نوجوانان و جوانان باید بیشتر باشد، زیرا خطرهای بیشتری در این سن در کمین آنهاست. آنچه در این مرحله بسیار مهم است، نوع و کیفیت مراقبت‌هاست.

برای کودکان، مراقبت محسوس و مستقیم اشکالی ندارد، زیرا کودک با دیدن هیبت پدر، مراقب است که دست از پا خطا نکند، ولی در دوران جوانی، مراقبت‌ها بهتر است غیر مستقیم و نامحسوس باشد. مراقبت مستقیم والدین بر جوانان ممکن است آنها را آشفته کند و باعث شود در برابر پدر و مادر موضع‌گیری کنند یا بکوشند فعالیت‌های خود را پنهان سازند که نه به صلاح والدین است و نه به مصلحت فرزند. جوانان در سنین هستند که می‌توانند با پنهان‌کاری، رفتار

^۱ علی، علیزاده، آسیب‌های نوظهور در کمین خانواده، همان، ص ۱۳

خود را از والدین مخفی نگه دارند و در این صورت، دریافتن رفتار آنان بسیار مشکل خواهد بود. والدین باید گاهی با فرزند جوان خود گفتگو و از راه رفتار و گفتار او را ارزیابی کنند و اگر متوجه تغییری در شیوه ی رفتار او شدند، آن را زنگ خطری بدانند. برای نمونه، اگر فرزند جوانشان می کوشد مخفی کاری کند، تلفن های او به دوستانش به گونه ای مرموز است، دیر هنگام به خانه می آید و صبح ها تا دیر وقت می خوابد، به مصرف دخانیات روی آورده، در گفتارش اصطلاحات خاص بعضی گروه های ناسازگار را به کار می برد، هر روز پول تو جیبی بیشتری طلب می کند و ... برای تغییر دوستان و نظارت بر رفت و آمدهای او اعمال نظر کنند.^۱

۳-۲ تقویت و حفظ عفت و غیرت

از دیدگاه علمای علم اخلاق، یکی از عواملی که غیرت را در مردها و عفت را در خانمها زنده می کند و پویا و کارآمد می سازد، همین وجدان اخلاقی است. اینکه ما امروزه در دنیای به اصطلاح متمدن غرب، نشانی از غیرت و عفت نمی بینیم، به نحوی که فساد و فحشاء، زندگی آنها را در بر گرفته و غرب را با مشکلات فراوانی روبرو ساخته همانا به علت خاموشی زنگ هشدار دهنده ی وجدان اخلاقی و تباهی نفس لوامه آنان است. آنها چون وجدان اخلاقی را در خود کشته اند، غیرت و عفت دیگر جایی برای ابراز وجود ندارد.^۲

(تحلیل خودم) غیرت عامل بازدارنده از تهاجمات فرهنگی دشمن است. دشمنان اگر توانستند عامل غیرت و عفت را در مردان و زنان کمرنگ کنند به اهداف خود نزدیک می شوند. بنابراین باید همگان به خصوص جوانان را تشویق کنیم که خود را به زینت غیرت مزین کنند و به حضرت زهرا سلام الله علیها و حضرت زینب علیها السلام به عنوان سمبل و الگوی عفت اقتدا نمایند.

۳-۳ طراحی الگوهای اسلامی

رفتار ظاهری از منظر دین اهمیت بسیاری دارد. دین فقط به اعتقادات نمی پردازد. دین فقط به

^۱. داوود، حسینی، روابط سالم در خانواده، چاپ هفدهم، ناشر موسسه بوستان کتاب، سال نشر ۱۳۸۸، ص ۱۱۱

^۲. حسین، مظاهری، اخلاق و جوان، همان، ص ۲۸

تفکر و نگرش انسان نمی پردازد. در جزئیات هم به بیان احکام و ارائه ی راهنمایی می پردازد. مثلاً این طور نیست که دین یک توصیه ی کلی داشته باشد که باید محیط خانواده گرم باشد و به اینکه چگونه می توان محیط خانواده را گرم و صمیمی کرد، کاری نداشته باشد. چون همین جزئیات نشان دهنده ی سبک زندگی است. اسلام راهکارهایی به ما ارائه می دهد، از جمله اینکه در سبک زندگی به اهل بیت علیهم السلام اقتدا کنیم.

خداوند در قرآن می فرماید: (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ)^۱ بهترین الگو برای شما نه تنها در این میدان که در تمام زندگی، شخص پیامبر (ص) است، روحیات عالی او، استقامت و شکیبایی او، هوشیاری، اخلاص، توجه به خدا، تسلط او بر حوادث و زانو نزدن در برابر سختیها و مشکلات، هر کدام می تواند الگو و سرمشقی برای همه مسلمین باشد.

۴-۳ مبارزه با روحیه ی تجمل گرایی

امروزه اثر مستقیم روحیه ی تجمل گرایی بر واردات کالاهای مصرفی لوکس و پیروی از مدهای گوناگون که حجم انبوهی از فرهنگ و ارزش های غربی را یدک می کشند، بر کسی پوشیده نیست، نگاهی به زندگی روزانه مرفهین بی درد نشانگر این واقعیت است که پیروی از مد، حتی در شیوه ی خوراک آنان نیز دگرگونی پدید آورده است. البته زیان روحیه ی رفاه جویی و تجمل گرایی تنها در تغییر شیوه ی پوشش، خوراک و رفتارهای اجتماعی و شخصی آشکار نمی شود بلکه در بالا رفتن میزان بزهکاریها و زیر پا نهادن اصول اخلاقی نیز اثری شگرف دارد.

افزایش خواسته های جوانان که در سایه ی چنین روحیه ای پدید می آید انگیزه ای نیرومند برای سرقت، کلاه برداری، رشوه و... به شمار می آیند. از این رو در مبارزه ی فرهنگی، زدودن روحیه ی تجمل گرایی از دل های جوانان باید به گونه ای جدی مورد توجه قرار گیرد، و اثرات منفی آن برای آنها تبیین شود تا جوانان با نگرشی آگاهانه به مسائل بیندیشند و از روی آوردن و تسلیم بی چون و چرا در برابر امواج ویرانگر این شبیخون مخرب در امان باشند.^۲

^۱.سوره احزاب، آیه ۲۱

^۲.زهرا سادات، قادری، نقش خانواده در مقابل تهاجم فرهنگی، همان، ص ۲۱

نتیجه

نتیجه میگیریم که باتقویت روحیه خود باوری و حفظ خانواده و تربیت درست و دینی فرزندان از فرهنگ غربی که وارد جامعه اسلامی شده و نماز و قرآن و امر به معروف و نهی از منکر را که بین جامعه مسلمان وجود داشت دچار اختلال کرده است ، جلوگیری کنیم و با بیدار کردن مردم جلوی این جنگ نرم که در مردم کم کم رخنه مردم رخنه کرده را بگیریم .

نتیجه گیری کلی

اگر هدف اصلی جنگ نرم تغییر باورها و ارزش های اسلامی است، بنابراین بهترین راه مبارزه با آن هم ترویج و تقویت فرهنگ اسلامی و الهی است این جهاد و مبارزه ی نرم باید تاجایی ادامه یابد که توان مخالفان دین و نظام اسلامی وارد سازند، و به تعبیر قرآن کریم این مبارزه باید تا جایی ادامه پیدا کند که ((و یكون الدين كله لله)) در جنگ های نرم، همه مناطق و بخش های جامعه خط مقدم به شمار می روند و همه افراد جامعه در هر رده سنی و سطح اجتماعی در خط مقدم جبهه قرار دارند بنابراین باید همه افراد جامعه اسلامی در حد توان، تجهیزات لازم برای مبارزه و مقابله با دشمن را داشته باشند افزون بر این، قدرت تبلیغی و رسانه ای و علمی نظام اسلامی باید تا حدی باشد که نه تنها دشمنان توانایی فریب مردم و به انحراف کشاندن آنان را نداشته باشد، بلکه باید سعی شود قدرت علمی و فرهنگی و اعتقادی جمهوری اسلامی و آرمان های بلند انسانی و اسلامیدر معرفی دید جهانیان نیز قرار گیرد و به آنها شناسانده شود .

فهرست منابع

*.قران کریم

۱. ابراهیمی، خدایار، یار محمدی بای، سلیمانی محمود، قهرمانی، شهاب،، مقدادی، محمد رضا، نجفی، مهدی، یار محمدی، احمد، امادگی دفاعی، چاپ چهارم، شرکت چاپ و نشر کتابهای درسی ایران، سال نشر ۱۳۹۴.
۲. انوری، حسن، فرهنگ بزرگ سخن، جلد ۳ و ۴ و ۶ و ۸، چاپ اول، تهران انتشارات سخن، سال نشر زمستان ۱۳۸۱.
۳. بابایی، احمد علی، داورزنی، احمد رضا، زیر نظر ناصر مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، چاپ اول، انتشارات دارالکتب اسلامیه، ۱۳۸۶.
۴. طهماسبی، احمد، شیخون فرهنگی، چاپ ششم، انتشارات یاقوت، سال نشر ۱۳۸۵.
۵. طباطبایی، محمد حسین، تفسیر المیزان، مترجم محمد باقر موسوی همدانی، چاپ بیست و هشتم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، تابستان ۱۳۸۸.
۶. شریفی، احمد حسین، جنگ نرم، چاپ هشتم، ناشر موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، سال نشر ۱۳۹۲.
۷. حق شناس، مهدی، رهبردهای سبک زندگی اسلامی ایران، چاپ سوم، قم، سال نشر مهر ۱۳۹۳.
۸. حسینی دشتی، مصطفی، معارف و معاریف (دایره المعارف جامع اسلامی)، چاپ اول، ناشر سپید موی اندیشه، سال نشر ۱۳۹۳.
۹. حق شناس، جعفر، آسیب شناسی خانواده، چاپ اول، ناشر مرکز امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری، سال نشر پاییز ۱۳۸۸.
۱۰. حسینی، داوود، روابط سالم در خانواده، چاپ هیفدهم، ناشر موسسه بوستان کتاب، ۱۳۸۹.
۱۱. خانی، محمد رضا، پرنیان، چاپ نهم، نشر قم اشک یاس، سال نشر ۱۳۸۹.
۱۲. خلف مراد، عبدالرحیم، آیین رستگاری، چاپ اول، ناشر موسسه انتشارات دار العلم، سال نشر ۱۳۸۷.
۱۳. رحمانی، مهناز، ترویج فرهنگ ایثار و گذشت در رسانه، چاپ اول، ناشر مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما، سال نشر ۱۳۹۱.

۱۴. رضی، شریف، نهج البلاغه، مترجم محمد دشتی، چاپ دهم، ناشر انتشارات پیام عدالت، سال نشر ۱۳۸۹.
۱۵. ری شهری، محمد، میزان الحکمه، قم دار الحديث ۱۴۲۷ ق ۱۳۸۵، ویرایش دوم.
۱۶. قادری، زهرا سادات، نفش خانواده در مقابل تهاجم فرهنگی، ناشر مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان.
۱۷. قانع، حمید فاضل، سبک زندگی براساس آموزه های اسلامی، ناشر قم صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش های اسلامی، سال نشر ۱۳۹۲.
۱۸. علیزاده، علی، اسیب های نوظهور در کمین خانواده، چاپ اول، ناشر عصر آگاهی، سال نشر ۱۳۹۳.
۱۹. علاسوند، فریبا، زن در اسلام، چاپ اول، چاپخانه نینوا، سال نشر پاییز ۱۳۹۰.
۲۰. عارفیان، محمد تقی، جدی تر از جنگ، نشر و چاپ: چاپ آذرخش، زمستان ۱۳۸۹.
۲۲. معین، محمد، فرهنگمعین، چاپ ۲۵، موسسه انتشارات امیر کبیر، سال نشر ۱۳۸۸.
۲۳. متفکر، حسین، جنگ روانی، چاپ دوم، انتشارات زمزم هدایت، سال نش زمستان ۱۳۸۴.
۲۴. مجموعه آثار امام خمینی (ره)، صحیفه امام، جلد ۹ و ۱۲ و ۲۱، چاپ اول، انتشارات موسسه تنظیم و نشر، سال نشر پاییز ۱۳۸۷.
۲۵. مطهری، مصطفی، مجموعه آثار شهید مطهری، چاپ سیزدهم، انتشارات صدرا، سال نشر ۱۳۸۹.
۲۶. مصباح یزدی، محمد تقی، تهاجم فرهنگی، چاپ ششم، انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، سال نشر پاییز ۱۳۸۰.
۲۷. مظاهری، حسین، اخلاق و جوان، چاپ اول، انتشارات شفق، سال نشر ۱۳۷۵.
۲۸. هاشمی، حمید، جنگ نرم نبرد در دنیای معاصر، چاپ اول، ناشر دفتر مطالعات فرهنگی و برنامه ریزی اجتماعی وزارت علوم تحقیقات و فناوری. سال نشر ۱۳۹۰.

